

Univerzita Hradec Králové
Přírodovědecká fakulta
Katedra matematiky

Finanční rezervy a jejich zhodnocení

Bakalářská práce

Autor: Jitka Bajerová
Studijní program: B1103 Aplikovaná matematika
Studijní obor: Finanční a pojistná matematika
Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Zuščák, Ph.D.

Hradec Králové

květen 2018

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem v seznamu použité literatury uvedla všechny prameny, z kterých jsem vycházela.

V Hradci Králové dne

Jitka Bajerová

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala panu Mgr. Tomáši Zuščákovi, Ph.D. za jeho ochotu, odborný dohled, cenné rady a laskavý a vstřícný přístup při vedení mé bakalářské práce.

Anotace

BAJEROVÁ, J. Finanční rezervy a jejich zhodnocení. Hradec Králové, 2018. Bakalářská práce na Přírodovědecká fakulta Univerzity Hradec Králové. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Tomáš Zuščák, Ph.D. 59s.

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku finančních rezerv. Teoretická část je zaměřena na finance rodiny, spořicí a úvěrové produkty bank a na dávky sociálního systému v České republice. Cílem praktické části je průzkum, který poukazuje na současný stav tvorby a více finančních rezerv.

Bakalářská práce bude zpracována formou literární rešerše a dotazníkovým šetřením.

Klíčová slova

finanční rezervy, chudoba, domácí rozpočet, spoření, úvěry, státní sociální podpora, pomoc v hmotné nouzi

Annotation

BAJEROVÁ, J. Financial reserves and increase in their value. Hradec Králové, 2018. Bachelor Thesis at Faculty of Science University of Hradec Králové. Thesis Supervisor Mgr. Tomáš Zuščík, Ph.D. 59s.

The bachelor thesis is focused on the issue of financial reserves. The theoretical part is focused on family finances, savings and loan products of banks and social security benefits in the Czech Republic. The aim of the practical part is to analyze financial reserves of people in Czech republic via survey.

The bachelor thesis will be elaborated in the form of literary research and questionnaire survey.

Keywords

financial reserves, poverty, home budget, savings, loans, state social support, assistance in material need

Obsah

Úvod	7
1. Finanční rezervy a chudoba	8
1.1. Posuzování chudoby	8
1.2. Chudoba v České republice	9
1.3. Životní a existenční minimum	9
2. Finanční gramotnost a domácí rozpočet	11
2.1. Příjmy	11
2.2. Výdaje	12
2.3. Sestavení a sledování rozpočtu	13
2.4. Vývoj příjmů a výdajů během života	15
2.5. Možnosti spoření peněz	16
2.6. Úvěry	17
2.7. Dluhová past	19
3. Pomoc státu	20
3.1. Státní sociální podpora	20
3.2. Pomoc v hmotné nouzi	23
4. Nezaměstnanost	26
5. Statistické údaje	28
5.1. Příjmy domácností	28
5.2. Výdaje domácností	28
5.3. Ohroženost chudobou	29
5.4. Zadluženost	30
6. Modelové situace	31
7. Dotazníkové šetření	35
7.1. Etapy života	35
7.2. Vyhodnocování dotazníku	37
7.3. Hypotézy	44
7.4. Shrnutí	50
Závěr	52
Zdroje	53
Seznam tabulek	55
Seznam Grafů	56
Přílohy	57

Úvod

Mám dostatek peněz? Můžu si to dovolit? Jsem chudý? Tyto otázky si snad každý někdy položil. Peníze tu jsou s námi už řadu let a všichni se snaží je mít. Nejčastějším způsobem jejich získávání je práce. Vždy se však může něco stát a o tento způsob příjmů můžeme přijít. A co potom? Stát nám sice nabídne pomocnou ruku, ale jak bude vypadat? Budou mi peníze stačit? Na to už jen lze odpovědět: „Tvořil jsi si finanční rezervy? Pokud jsi si nějakou vytvořil, nebudeš na tom tak špatně a zároveň budeš míň ohrožen chudobou.“

To však není jediný důvod tvorby finančních rezerv, je jich mnohem více. Určitě se také někomu z vás stalo, že najednou přestala fungovat pračka nebo bojler, přestalo jet auto či došlo k jiné nečekané události, kterou jste potřebovali co nejdříve vyřešit a vyžadovala větší zásah do financí. V takovém případě se finanční rezerva také hodí. V neposlední řadě si jistě také každý chce koupit něco nového, nový mobil, počítač, auto či postavit dům. Zde už hodně záleží na tom, jak moc přemýšlíme do budoucna.

Všechny tyto důvody jsou důležité a je třeba na ně myslet. Pokud někdo netvoří finanční rezervy, může se mu lehkost stát, že si bude muset vzít úvěr a dostane se až do dluhové pasti, nebo přijde o střechu nad hlavou a bude chudý. Je tu sice sociální systém, ale jak vypadá a funguje? Nejen na tuto otázku najdete odpověď v této bakalářské práci.

Cílem této bakalářské práce je seznámení s chudobou, složkami domácího rozpočtu, možnostmi spoření, ale také s různými druhy úvěrů. Dále si také v teoretické části řekneme něco o státním sociálním systému, konkrétně se budeme zabývat pouze dávkami, a to dávkami státní sociální podpory, podpory v hmotné nouzi a podpory v nezaměstnanosti. Také si ukážeme statistiky, které lze k tomuto tématu najít na stránkách Českého statistického úřadu nebo Eurostatu.

V praktické části využiji získané teorie k vytvoření modelových situací. Pomocí dotazníkového šetření zjistím, jak vypadá finanční situace v mém okolí, a budu zkoumat některé možné závislosti.

1. Finanční rezervy a chudoba

Finanční rezervy mají sloužit k zajištění budoucnosti. Buď se pomocí nich můžeme připravovat na nečekané životní situace, které by nás mohly dovést až k sociálnímu vyloučení, anebo na velké budoucí náklady, jako je samostatné bydlení. Oba důvody jsou pro tvorbu rezerv důležité a určitým způsobem i propojené. Největší dopad na náš sociální život má ovšem nečekaná životní situace a té bych se chtěla začít věnovat v první řadě. Tyto situace budou mít asi největší dopad u chudých lidí. Proto bych na začátek vymezila pojem chudoby.

Definovat chudobu je velmi těžké, protože definice není jednoznačná. Jsou totiž země, kde je strádání a nedostatek na denním pořádku, a v jiných zemích zase chudoba znamená nedostatečný přístup ke zdrojům společnosti, z nichž jedním je rozdělované bohatství. Většinou se chudoba sleduje na základě objektivních dat, ale chudý se může cítit kdokoliv. Obecně se stav „být chudý“ liší dle místa a času posuzování a v literatuře lze nalézt řadu rozmanitých definic.[1]

Chudoba tak existuje všude. I v těch nejbohatších zemích světa žijí stovky milionů lidí v chudobě. Doposud jí však naše společnost nedokázala odstranit, a tak je všude kolem nás.[2]

Chudoba je také neschopnost přispívat do společnosti, ve které žijeme. Znamená strádání, negramotnost, špatné zdraví a život v nevyhovujících životních podmínkách. Bohužel v takovém prostředí žije zhruba miliarda lidí na světě.[2]

Opačnou stranou chudoby je bohatství a mezi oběma stranami se neustále zvětšují rozdíly. Koncem minulého století 20 % lidí žijících v zemích s vysokými příjmy spotřebovalo 86 % světového zboží a služeb. Naopak 20 % nejchudších spotřebovalo 1,3 %. Spousta lidí si myslí, že se rozdíly zmenší, když se začne proti chudobě bojovat.[2]

1.1. Posuzování chudoby

Chudoba se posuzuje podle tzv. „linie chudoby“, někdy nazývané hranicí chudoby. Hranice chudoby je roční příjem, který člověku nestačí na nákup základních prostředků nezbytných k životu. Za tyto prostředky se považuje přístřešek k bydlení, potraviny, palivo na topení a zdravotní péče. Lidé, kteří mají nižší příjem, než je linie chudoby, nemají žádný disponibilní příjem, a tak utratí celý svůj příjem za věci, které nutně potřebují k přežití.[2]

Chudoba také souvisí se vzděláním. V rodinách, kde rodiče ve svém dětství nechodili do školy, hrozí, že jejich děti také nebudou mít vzdělání. Díky tomu se chudoba může generačně přenášet a zapříčínovat nižší úroveň výdělku. To je špatné nejen pro chudou rodinu, ale i pro ekonomiku dané země. Vzdělávání tak napomáhá růstu ekonomiky a vytváří lepší produktivitu i bohatství pro budoucí generace.[2]

1.2. Chudoba v České republice

V České republice nebyla chudoba do roku 1989 vymezena díky velmi nízké příjmové nerovnosti. Počátkem 90. let, kdy probíhala ekonomická přeměna z centrálně řízené ekonomiky na tržní, začaly zde vznikat obavy z nezaměstnanosti, která vede k chudobě. K ochraně se proto začala vyvíjet záchranná sociální síť v podobě dávkového systému, který je součástí jednotlivých pilířů sociálního zabezpečení.[1]

Český stát chudobu posuzuje podle životního minima a na něm závisí řada pomoci od státu.[1]

1.3. Životní a existenční minimum

„Životní minimum je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.

Existenční minimum je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživitele starobního důchodu, u osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let.“[3]

Životní minimum bylo v roce 1991 nově stanoveno jako součást nově vytvářené sociální sítě, kde bylo definováno jako „společensky uznaná minimální hranice příjmu občana, pod níž nastává stav hmotné nouze“ v zákoně č. 463/1991 Sb. o životním minimu. Tímto zákonem se stalo životní minimum „oficiální hranicí chudoby“.[1]

V současnosti jsou upraveny zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Tímto zákonem došlo k významné změně v sociální politice, která změnila jednoúrovňovou „oficiální“ hranici chudoby na dvouúrovňovou „oficiální“ hranici chudoby, která se skládá z životního a existenčního minima.[1]

Částky, které platí nyní, byly nastaveny začátkem roku 2012, díky nařízení vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima.[3]

Nejčastěji se používají při určování nároku na dávky v hmotné nouzi, ale i na některé sociální dávky. Používají se i v soudní praxi, kde se podle nich stanovují alimenty, u exekucí pomáhají určit výši peněz, které musí dlužníkovi zůstat. Také pomáhají určit základ výše dávek pěstounské péče.[3]

Tabulka číslo 1: Výše životního minima

Částky životního minima pro posuzované osoby v Kč za měsíc	
Pro jednotlivce (je sám)	3 410
Pro 1. osobu v domácnosti	3 140
Pro další dospělou osobu v domácnosti	2 830
Pro nezaopatření dítě ve věku:	
Do 6 let	1 740
Od 6 až do 15 let	2 140
Od 15 až do 26 let	2 450

Zdroj tabulky:[3]

Tyto jednotlivé částky se sčítají podle počtu osob v posuzované rodině.[3]

Výše existenčního minima

Existenčního minimum je stanoveno jako jednotná částka, a to 2 200Kč.[3]

Příklad

Výpočet životního minima pro rodinu, kde je matka, otec a jedno dítě ve věku 3let.

Životní minimum rodiny $3\ 140 + 2\ 830 + 1\ 740 = 7\ 710$

2. Finanční gramotnost a domácí rozpočet

Pro to, aby rodina měla dobré životní podmínky, nestačí pouze dobré všeobecné vzdělání, ale pro jejich lepší životní úroveň je třeba mít i určité finanční vzdělání, díky kterému se jim bude lépe hospodařit s penězi. Toto vzdělání se nazývá finanční gramotností, a pokud rodina nemá dostatek znalostí, tak je finančně negramotná.

Finanční gramotnost je schopnost pracovat nejdříve se svými penězi a následně s celým rodinným rozpočtem. Základní dovednosti k tomu potřebné by měl mít prakticky každý, protože nijak moc nepřesahují matematiku vyučovanou v rámci 1. stupně základní školy. Její základ je o přijetí a respektování určitých pravidel hospodaření, která směřují k danému cíli. Tímto cílem může být bydlení, úspory na případné školné, koupě zahrady, auta, spoření na penzi apod.[4]

Pokud rodina chce vytvářet nějaké finanční rezervy, musí zjistit pohyb peněz, kterými disponuje. Tento pohyb se nejčastěji zachycuje do rodinného rozpočtu, podle kterého lehce zjistí, jak velké rezervy může vytvářet. Proto se v další části zaměřím na domácí rozpočet.

Domácí rozpočet je bilance předpokládaných příjmů a výdajů rodiny za určité období, kterým nejčastěji bývá měsíc. Zpravidla vychází ze zkušeností z předchozích období. Cílem rozpočtu je zajišťování aktuálních ekonomických potřeb a vytváření finančních rezerv k tomu, aby i v budoucnu byla zajištěna odpovídající životní úroveň. Jedním z pravidel rozpočtu je opatrnost, kde se počítá s případným výpadkem příjmů či nárůstem výdajů, a pro tyto situace se finanční rezervy tvoří.[4]

Základní složkou rozpočtu rodiny jsou příjmy. Od jejich velikosti by se měly vyvíjet výdaje. Proto si tuto skupinu rozpočtu představíme jako první.

2.1. Příjmy

Příjmy jsou rizikovější částí rozpočtu a jsou méně ovlivnitelné. Nikdy si nemůžeme být jistí, že dostaneme to, co je slíbeno. Toto riziko se hlavně vyskytuje u živnostníků a podnikatelů obecně. Kvůli těmto možným výpadkům je dobré vytvářet finanční rezervy. Tyto rezervy je dobré mít v likvidních penězích díky jejich dostupnosti. To znamená, že je můžeme rychle a bez dalších nákladů použít. Nejčastěji bývají uloženy na běžném účtu či spořicímu účtu.[4]

Příjmy se dají rozdělit do těchto hlavních skupin:

Příjem ze zaměstnání

Příjem ze zaměstnání je hlavním příjmem všech zaměstnanců, kteří ho dostávají v podobě mzdy či platu. Doporučuje se z něj započítávat jen to, co je součástí mzdového dekretu, případně pracovní smlouvy, a pokud se blíží měsíc, kdy může dojít k chřipkové epidemii, tak je dobré příjem ještě upravit alespoň o pět dní nemocenské. Pokud je příjem závislý na odměnách nebo prodejních provizích, je potřebná opatrnost. Dle pravidla opatrnosti by provize měla být započítána menší, než obvykle bývá.[4]

Příjmy z podnikání

Zde není snadné určit jisté minimum, které by se dalo považovat za jistotu. V rámci opatrnosti by se dalo vycházet z horších období a postupovat obdobně jako u odměn a provizí. Můžou zde pomoci i zkušenosti z předchozích období a o sezonních výkyvech.[4]

Příjmy od státu

Občany podporuje sociální systém mnoha formami. Ovšem je nutné počítat s tím, že dávky mohou přijít se zpožděním. Velká část dávek se musí navíc opakovaně obnovovat prokázáním životní situace a podmínky pro nárok na dávky se často mění. Proto je nutné si nároky hlídat a být tak připraven na případný výpadek.[4]

Stát nám může pomoci prostřednictvím státní sociální podpory a pomoci v hmotné nouzi. Státní podporou se budeme blíže zabývat v dalším textu.

Skryté příjmy

Do této skupiny se dají zařadit různé služby a naturální bonusy, jako jsou firemní bonusy v podobě mobilního telefonu, počítače, auta, které máme k dispozici i pro osobní účely, dále také podnikové výrobky, příspěvky na rekreaci a sportovní vybavení a další bonusy. Tyto bonusy se často přestávají do rozpočtu započítávat z důvodu jejich nehrazení a zvyknutí si na tento stav. Při zrušení skrytého příjmu se rodině objeví problém a začne si tyto bonusy hradit sama, což se podepíše na celkové bilanci. Proto bonusy, které se týkají základních potřeb rodiny, by se měly navýšit požadavky na rezervu.[4]

Ostatní pravidelné příjmy

Tato skupina především obsahuje příjmy z pronájmu nemovitostí, úrokové výnosy z vkladů, dividendy apod. Tyto příjmy se dají považovat za opakované a pravděpodobnost jejich výplaty je velká. Přesto je dobré do rozpočtu započítat jenom část, třeba o 10 % sníženou a je nevhodné je brát ve výši, které dosahovaly v minulém období.[4]

Ostatní mimořádné příjmy

Tato složka příjmů je typická svou nahodilostí v čase i výši. Typickým zástupcem jsou tzv. melouchy. Tento druh práce je získán náhodně, jednorázově a často i bez smlouvy a mimo daňovou evidenci. Dají se sem ale také zařadit jiné příjmy, jako je dědictví, výhra v loterii, restituce apod. Tyto položky ovšem do běžného rozpočtu nepatří a měly by se ve větší části použít na rezervy do budoucna nebo koupí něčeho potřebného. Celá tato kategorie není vhodná pro financování běžných potřeb rodiny, kvůli nestálosti jí nemůžeme dlouhodobě zaručit.[4]

2.2. Výdaje

Opačnou částí rozpočtu jsou výdaje. Právě zde mohou vznikat zásadní finanční problémy rodiny, díky kterým se poté dostává do finanční tísně. Je velice důležité je hlídat a správně vyhodnocovat jejich potřebu. Proto se s nimi podrobně seznámíme.

Výdaje jsou flexibilnější částí rozpočtu. Některé lze změnit v krátké době, ale existují však i dlouhodobé, jako je splácení hypotečního úvěru na bydlení, který je neměnný. Podstatný

pro rodinu není čas, ale důležitost výdaje. Čím více je důležitých výdajů, bez kterých se rodina neobejde, tím hůře se sestavuje vyrovnaný rozpočet.[4]

Výdaje by se daly rozdělit na tyto skupiny:

Výdaje nezbytné

Každá rodina má výdaje nezbytné, které jsou spojeny se základním fungováním rodiny. Zajišťují základní životní potřeby rodiny, jako je jídlo, oblečení, náklady na dopravu, komunikaci apod. Jsou to také výdaje, které členové rodiny cítí jako základní, dle jejich subjektivního vnímání. Tyto výdaje jsou do jisté míry závislé na preferencích, například pro kuřáka jsou důležité cigarety.[4]

Výdaje povinné

Výdaje povinné vyplývají ze smluv a jiných závazků domácnosti. Jejich nehrzení může pro domácnost znamenat určitý postih a sankce. Jako smluvní výdaje se berou výdaje na nájem, zálohy a doplatky za dodávky energií, vodné a stočné, odvoz odpadu atd. Dále rodina musí hradit povinné výdaje ze zákona, tam se řadí daně z příjmů, z nemovitostí, sociální a zdravotní pojištění. Povinné výdaje jsou také, když rodina hradí splátky úvěrů, leasingů, pojistné apod., podle toho, co všechno má sjednáno.[4]

Výdaje zbytné

Výdaje zbytné se dají neučinit bez smluvní sankce a jsou určeny k uspokojení dalších potřeb nad rámec základních. V případě potřebných škrťů v rozpočtu jsou první na řadě. Často jsou však výdaje zbytné brány i jako ukazatel životní úrovně.[4]

Nyní už máme dánu představu o jednotlivých složkách rozpočtu. Proto se teď můžeme lehce seznámit s tvorbou domácího rozpočtu.

2.3. Sestavení a sledování rozpočtu

Hlavní dispozicí pro plnění rozpočtových pravidel je soustavnost ve sledování příjmů a výdajů v domácnosti. Díky tomu získáme výhodu v podobě vytvoření přehledu za určitou dobu, který je podkladem pro plánování budoucích rozpočtů. Zároveň je sledování nutné pro hlídání aktuálního stavu peněz.[4]

Při sestavování rozpočtu je vhodné začít s příjmy. Mají vlastnost snadného sledování, obvykle jich bývá málo a objevují se přibližně ve stejnou dobu. Výdaje mohou být komplikovanější, ale pro zjednodušení je lze členit na větší celky jako například jídlo, oblečení, doprava. Tyto celky je vhodné rovnou zařazovat do výdajů nezbytných, povinných nebo zbytných.[4]

Pro přehlednost sestavení rozpočtu se dá vytvořit i tabulka, do které můžeme vše zaznamenat. Po sestavení a při realizaci rozpočtu je také důležitá kontrola. Cílem je dosáhnout kladných a postupně větších cash-flow. Ty se v dalších měsících stávají rezervou.[4]

Při kontrole rozpočtu mohou nastat tři varianty. Můžeme mít rozpočet vyrovnaný, přebytkový, anebo deficitní. Vyrovnaný rozpočet je takový, kde příjmy a výdaje jsou stejné, a tak u něj nevzniká možnost tvorby rezerv ani jejich čerpání. Proto se mu nebudeme věnovat a zaměříme se na zbylé dvě možnosti.

Přebytkový rozpočet

Je to optimální stav rozpočtu, který dokáže generovat rezervy a úspory, a je tak možné plnit dlouhodobé cíle. Z přebytků mohou vznikat rezervy nebo úspory.[4]

Rezervu lze definovat jako peníze v pohotovostním režimu, kde není jejich cílem zhodnocení. Jedna část rezerv proto bývá na běžném účtu, a druhá část může být na spořicí účtu, který dnes běžně nabízí okamžitou možnost přesunu peněz na účet běžný. Rezervy tedy celkově lze nazvat jako tzv. vklady na viděnou. K dispozici by měla být částka ve výši čtvrtročního, maximálně půlročního příjmu rodiny. Na spořicí účty je dobré také ukládat peníze pro krátkodobé cíle, jako je dovolená, nový nábytek apod.[4]

Úspory směřují k dlouhodobě významnému výdaji či cíli. Za výdaj se považuje například nový vůz, byt a za cíl se považují například úspory na stáří. Díky předpokladu současné nepotřebnosti se investují na více let a jsou určeny pro zhodnocení. Ovšem rodina by měla být opatrná a musí si dobře sestavit své portfolio pro zhodnocení peněz.[4]

Deficitní rozpočet

Jeho výdaje jsou vyšší než příjmy a pro jeho vyrovnaní je třeba výdaje financovat z rezerv. Pokud rodina nemá finanční rezervy, tak jí vznikne dluh. Pro rozpočet je důležité, o jaký dluh se jedná, jak výší, tak původem.[4]

Pokud je to plánovaný jednorázový deficit, na který se rodina připravovala dopředu, jako je pětileté plánování a šetření na koupi nového auta, je tento výdaj normální a opodstatněný. Stejně tak jako výdaj na koupi vlastního bydlení, i když u něj bude potřeba dofinancování hypotékou. Tyto výdaje ale musí být dobře naplánované a žádná rodina s běžnými příjmy takovýto výdaj nezvládne bez dluhu.[4]

Ještě tu je ale jedna situace. Tou je sice nízký, ale opakující se deficit často způsobený neplánovanými zbytnými výdaji. Tato situace je chybou ve vedení rozpočtu a rodině zakládá na velké budoucí problémy.[4]

Je velmi důležité, aby rodina přizpůsobovala výdaje svým příjmům, a tak celkové výdaje opakovaně nepřesahovaly pravidelné příjmy. Významné nutné výdaje by zase neměly přesahovat rezervy a úspory. Úvěr by měl být až posledním řešením, kterému předcházelo pečlivé zvažování o nezbytnosti výdaje, a jeho splácení se poté stává povinným výdajem. Po takovémto zásahu musí zůstat přebytkový rozpočet. Do doby obnovení rezervy po významném výdaji může rodina vést i vyrovnaný rozpočet, ale jsou tam rizika.[4]

Pokud má rodina problémy, třeba z důvodu výpadku příjmů, vznikne tak záporné cash-flow. Jestli je problém jen v krátkém období, po kterém opět nastane alespoň malý přebytkový rozpočet, je situace relativně dobrá.[4]

Po vyčerpání rezerv nastupuje možnost levných krátkodobých úvěrů. Především to bývají kontokorenty a úvěry ke kreditním kartám. Tyto úvěry jsou v bezúročném období levnou pomocí pro jinak zdravý rozpočet. Nelze je však používat běžně k vyrovnání rozpočtu, protože v případě nečasného splacení přichází sankční úroky a poplatky a bývá zde problém s návykovostí.[4]

Rozpočet může být v deficitu i delší období, a to se poté často řeší dluhem dalším. Často tento dluh splácí předchozí levné dluhy před tím, než se stanou drahými. V takovém případě začíná splácení zabírat větší část výdajů.[4]

Pokud rodina do této fáze neudělala potřebné rozpočtové škrty ve zbytných výdajích, lze relativně snadno tuto situaci vyřešit. Pokud je ale problém větší a rodina je v tzv. dluhové pasti, tak tento stav moc řešení nemá. V lepším případě rodina vyhlásí osobní bankrot. Nejhorší situace zahrnuje exekuci, která způsobí ekonomický rozpad rodiny a z rodičů se stávají bezdomovci a z dětí klienti státního systému péče o dítě.[4]

2.4. Vývoj příjmů a výdajů během života

Během života projdeme různými etapami, které mají své typické příjmy a výdaje.

Žák

„Příjmy: kapesné, peníze od prarodičů.

Výdaje: nákup pití a sladkostí či dalších potravin, kredit do mobilu, pomůcky do školy, lístek do kina.“[5]

Student

„Příjmy: kapesné, peníze od prarodičů, přivýdělek na brigádách, mzdy za práci, stipendium.

Výdaje: cestovné, ubytování, strava, oblečení, sportovní, kulturní a společenské aktivity.“[5]

Pracující

„Příjmy: mzda, úroky ze spoření, výnosy z investic.

Výdaje: bydlení, strava, doprava, oblečení, daně, pojistné, sportovní, kulturní a společenské aktivity.“[5]

Rodič

„Příjmy: mzda, sociální dávky, úroky ze spoření, výnosy z investic.

Výdaje: bydlení, strava, doprava a oblečení, zájmové kroužky dětí, školní pomůcky, kapesné pro děti, daně, pojistné, sportovní, kulturní a společenské aktivity.“[5]

Důchodce

„Příjmy: starobní penze, přivýdělek na brigádách či u některých pracovní úvazek či příjem z podnikatelské činnosti.

Výdaje: bydlení, strava, doprava, oblečení, zdravotní výdaje, kulturní a společenské aktivity, příspěvky dětem a vnoučatům.“[5]

2.5. Možnosti spoření peněz

Peníze se dají využít třemi základními způsoby. Můžeme si za ně něco koupit, nebo je můžeme spořit či darovat. Utratit je jde velmi snadno. Je ale nutné utrácet s rozvahou a jen ty peníze, které máme. Pro hodně lidí je spoření složité.[2]

V dnešní době existuje hodně možností pro spoření peněz.

Běžný účet

Patří mezi nejčastější variantu vkladů a zároveň mezi základní bankovní produkt vůbec. Často mají nulový až záporný výnos díky nízkým úrokům a poplatkům. Tento způsob uložení peněz je velmi likvidní, dokáže splatit vklady na požádání a neexistuje výpovědní lhůta. Je dobré tento účet používat spíše pro realizaci platebního styku a držet zde menší množství peněz. Zbylé peníze je dobré ukládat na lépe se úročící produkty.[4]

Spořicí účet

Na rozdíl od běžného účtu se sem ukládají peníze pro zhodnocení. Jsou zde také chráněny pojištěním vkladů. Díky omezenému přístupu k penězům jsou zde vyšší úrokové sazby, a tak je i zhodnocení vkladů vyšší. Jsou stanoveny poplatky za přesun na běžný účet, případně je stanovena výpovědní lhůta. Obvykle se zde peníze úročí složeným úročením s měsíčním přípisem. Tento způsob je pro klienta lepší nejen díky vyššímu zisku kvůli výpočtu, ale také pro možnost manipulace s penězi. Čekání klienta na konec úročícího období není dlouhé.[4]

Termínovaný vklad

Tyto vklady jsou sjednávány na dobu určitou předem pevně stanovenou bankou. Doba se může pohybovat od 6 měsíců až po několik let. Oblíbené bývají roční úložky a po jejich uplynutí bývají bankou nabídnuta obnovení pro další zhodnocení. Za sníženou možnost manipulace s penězi je zde větší výnos než u předchozích dvou možností. Přístup k penězům před stanoveným termínem je sankcionován poplatkem a výpovědní lhůtou, u některých je i odepřen úplně.[4]

Stavební spoření

Stavební spoření je velice vyhledávané spoření od konce 90. let minulého století. Jeho podstatou je kombinace spořicího a úvěrového produktu. Je zde stanovena vysoká jistota a opět vyšší výnos než u předchozích produktů. Je zde ale také stanovena minimální doba spoření 6 let nutná pro získání státní podpory. Pokud se bude s penězi manipulovat dříve, hrozí sankce a odebrání státní podpory. Smlouvy jsou sepsány na zvolenou cílovou částku, od které se odvíjí ostatní podmínky.[4]

Dluhopis

Je to dlužnický cenný papír a často bývá s pravidelným výnosem. Může ho vydávat nejen stát, ale i centrální banky, komerční banky a další podnikatelské subjekty. Emitent je povinen po uplynutí doby splatnosti peníze vrátit a zároveň se zavazuje do doby splatnosti vyplácet odměnu. Jako nejméně riziková investice jsou státní dluhopisy.[4]

Akcie

Akcie je majetkový cenný papír, který říká, že akcionář vložil do akciové společnosti majetkový podíl. Tento podíl stanovuje různá práva, ale z hlediska investora je podstatný podíl na zisku (tzv. dividendy), nikdy však není jistý. O tomto podílu rozhoduje valná hromada, která se skládá z akcionářů. Výnos se dá také získat rozdílem mezi kupní a prodejní cenou akcie. Je zde možnost vysokého zisku, který je doprovázen vysokým rizikem.[4]

Doplňkové penzijní spoření

Jedná se o spoření na penzi, které je spíše investičním než depozitním spořicí produktem. Tento produkt v posledních letech nabyl na významu v souvislosti s problémy vyplácení státních penzí. Nejde o povinný produkt, ale jeho majitelé si chtějí zlepšit svoji životní úroveň ke konci produktivního věku, a hlavně po jeho ukončení.[4]

2.6. Úvěry

V dnešní době se dá žít na úvěr a žijeme tak za vypůjčené peníze. Peníze si mohou půjčit zaměstnaní lidé, společnosti či státy.[2]

Jinými slovy je úvěr dluh, který si vytvoříme a souhlasíme s jeho pozdějším splacením. Tím pádem se zadlužíme. Tento pojem často lidé vnímají jako morálně špatný, ale dnes na něm závisí fungování společnosti i ekonomiky. Proto o zadlužení nemůžeme říct, že je špatné či dobré. Problémy vznikají až v době, kdy dlužník nemůže svému věřiteli dluh splatit.[2]

Pokud věřitelé nemohou získat zpět své zapůjčené peníze, tak požádají o pomoc exekutory. Exekutor neboli soudní vymahatel je osoba, která jedná jménem soudu, aby získala zpět dlužné peníze. Toho může docílit pomocí zabavení zboží v hodnotě dlužné částky.[2]

Úvěr ke kreditní kartě

Úvěr ke kreditní kartě je nejčastější úvěr ve vyspělých ekonomikách. Je vázán ke kreditní kartě, u které je na začátku podepsána smlouva, která tento úvěr zřizuje. Během výběru z bankomatu nebo placení může čerpat peníze banky do bankou povolené výše, obvykle do deseti tisíc. Je to krátkodobý a neúčelový úvěr, který je po zaplacení opět připravený k čerpání. Další vlastností je možnost splacení v bezúročném období, kdy za úvěr neplatíme žádný úrok. Pokud ho v tomto období nesplátíme, stane se drahým, a to díky vysokému úroku.[4]

Kontokorentní úvěr

Je kombinací běžného účtu s možností čerpat úvěr. Tento úvěr je neúčelový a nezajištěný. Zjišťuje se zde bonita klienta a často je ve výši desetitisíců. Běžně má banka stanovenou lhůtu jednoho roku, do které musí klient splatit částku vypůjčenou spolu s úroky a poplatky.[4]

Spotřebitelský úvěr

Spotřebitelský úvěr je jednorázová půjčka klientům. Mohou být účelové i neúčelové, krátkodobé a střednědobé, to znamená splatné v období jednoho až pěti let. Není zde nutná jakákoli zástava. Na trhu je velké množství těchto úvěrů.[4]

Hypoteční úvěr

Hypoteční úvěr je velmi dlouhodobý, u neúčelových hypoték bývá dlouhý 5–10 let a u účelových delší jak 20 let. Je vždy zajištěn zástavním právem k nemovitosti. Toto právo opravňuje banku v případě nesplácení nemovitost vydražit. Výdělek z dražby bance zaplatí dluh. Po uhrazení celého dluhu toto právo zaniká. Pokud se nejedná o podnikatele, pak je úvěr běžně použit pro účely spojené s bydlením. Jsou možné i různé druhy splácení tohoto úvěru.[4]

Můžeme ho splácet pomocí anuit, kdy se určí fixační doba, po kterou se anuita nemění. Po uplynutí této doby se určí nová fixační doba, změní se úroková sazba a zároveň s ní i anuita.[4]

Dále je možné splácet degresivně, kde na začátku platíme větší splátky. Díky tomu se rychleji snižuje jistina, ze které se vypočítává úrok.[4]

Opakem tohoto splácení je progresivní, které je vhodné v případě, kdy na začátku máme málo financí.[4]

Další ze způsobů je variabilní splácení. To je odvislé od aktuálních mezibankovních sazeb. Právě v závislosti na nich se mění i anuita.[4]

Úvěr ze stavebního spoření

Tento úvěr je dlouhodobý. Při nižší výpůjčce není nutné zajištění. Je podobný hypotečnímu úvěru, liší se stejnými úroky po celou dobu splácení. Tento úvěr je závislý na předchozím stavebním spoření.[4]

Je zde možnost využít i překlenovací úvěr, kde je splácen pouze úrok a souběžně probíhá spoření. Jeho výše bývá rozdíl mezi naspořenou a cílovou částkou. Po dosažení cílové částky je překlenovací úvěr jednorázově splacen a spotřebiteli je otevřen úvěr ze stavebního spoření.[4]

2.7. Dluhová past

Pokud není rodina opatrná při rozhodování o úvěrech, může se dostat do dluhové pasti. To znamená, že kvůli splátkám dluhu či dluhů nemá dostatek peněz na základní výdaje, a tak přestane být schopna normativního ekonomického fungování.[4]

Dle průzkumů Centra pro výzkum veřejného mínění více jak padesát procent domácností má problém s tím, jak vyjít se svými příjmy. Ovšem často se jedná o problémy způsobené spíše spotřebitelskými návyky než zásadní situací, která by nečekaně narušila rozpočet. Nečekané situace jsou například propuštění ze zaměstnání, dlouhodobá nemoc, smrt, nehoda, škoda na majetku apod.[4]

Pokud se rodina dostane do nečekané situace, pak nemá problém jen s úvěry, ale také s jinými povinnými výdaji plynoucími ze smluv či jiných závazků domácnosti. K nim se řadí nájem, zálohy a doplatky za dodávku energií, vodné a stočné, odvoz domovního odpadu, účty za komunikační služby, daně z příjmů, nemovitostí, sociální a zdravotní pojištění, splátky, platby spojené se vzděláním a školní docházkou.[4]

Rodina si v takovém případě musí přiznat vážnost situace včas a požádat o pomoc v rámci sociálního systému. Sociální systém pomůže prostřednictvím státní sociální podpory a pomoci v hmotné nouzi. U většiny rodin je problém způsoben neopatrným úvěrem, resp. splácením úvěrů jiným úvěrem, a tak se dostane do dluhové pasti.[4]

Někteří se do nemilé situace mohou dostat pomocí nebankovních půjček. K těm se uchylují klienti, které odmítla banka, u které by měli lepší podmínky.[4]

Osobní bankrot

Za určitých podmínek existuje ještě jedna pomoc ochrany před věřiteli, a to v podobě osobního bankrotu. Osobní bankrot může být také nazýván oddlužením splátkovým kalendářem a je to způsob zbavení se dluhů, které už dotyčný nemůže splácet. Je zde ale podmínka, že musí mít práci a do pěti let je schopen splatit alespoň třicet procent dlužné částky. Ovšem po celou dobu osobního bankrotu bude jeho příjem jen do výše nezabavitelného minima.[4]

3. Pomoc státu

Po představení jednotlivých složek rozpočtu a bankovních produktů se nyní blíže seznámíme se státním sociálním systémem, který má pomáhat lidem v hmotné nouzi. Budeme se seznamovat především s dávkami.

3.1. Státní sociální podpora

System této podpory je upraven zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Tímto zákonem sem nyní řadí pět dávek, a to[6]:

- příspěvek na dítě,
- příspěvek na bydlení,
- porodné,
- rodičovský příspěvek,
- pohřebné.

V závislosti na příjmu rodiny jsou posuzovány jen první tři dávky. Zbylé dávky jsou poskytnuty bez ohledu na příjem rodiny.

Společně posuzované osoby[3]

- *„rodiče a nezletilé nezaopatřené děti,*
- *manželé nebo registrovaní partneři,*
- *rodiče a děti nezletilé zaopatřené nebo zletilé, pokud tyto děti s rodiči užívají byt a nejsou posuzovány s jinými osobami,*
- *jiné osoby společně užívající byt, pokud neprokáží, že spolu trvale nežijí a společně neuhrazují náklady na své potřeby.“*

Započitatelné příjmy

„S životním minimem se porovnávají všechny čisté peněžní příjmy jednotlivce nebo společně posuzovaných osob (z pracovní činnosti, z podnikání, z kapitálového majetku, z pronájmu, důchody, dávky nemocenského pojištění, dávky státní sociální podpory a ostatní sociální dávky, podpory v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci, výživné atd.) s výjimkou[3]:

- *příspěvku na bydlení, doplatku na bydlení a jednorázových sociálních dávek,*
- *příjmů z prodeje nemovitostí a odstupného za uvolnění bytu použitých k úhradě nákladů na uspokojení bytové potřeby,*
- *náhrady škody a finančních prostředků na odstranění následků živelní pohromy,*
- *peněžní pomoci obětem trestné činnosti,*
- *sociální výpomoci poskytované zaměstnavatelem,*
- *podpory z prostředků nadací a občanských sdružení,*
- *stipendií,*
- *odměn za darování krve,*
- *daňového bonusu,*
- *příspěvku na péči (v okruhu společně posuzovaných osob),*
- *části příspěvku na úhradu potřeb dítěte, který náleží ze zdravotních důvodů,*

- *příspěvku na mobilitu a příspěvku na zvláštní pomůcku,*
- *zvláštního příspěvku k důchodu pro účastníky národního boje za vznik a osvobození Československa,*
- *příjmu plynoucího na základě rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva z titulu spravedlivého zadostiučinění nebo z titulu smírného urovnání záležitostí.“*

Přídavek na dítě

Je dávka určená pro nezaopatřené dítě. Nárok na ni vzniká v případě, kdy příjem rodiny za předchozí kalendářní čtvrtletí je nižší než 2,7násobek životního minima rodiny. Do započítatelných příjmů se započítává i rodičovský příspěvek. Jeho výše je závislá na věku nezaopatřeného dítěte.[7]

Tabulka číslo 2: Výše příspěvku na dítě

Věk dítěte	Výše dávky v Kč
Do 6 let	500
Od 6 do 15 let	610
Od 15 let do 26 let	700

Zdroj tabulky:[7]

Pokud alespoň jeden z rodičů pracuje nebo má příjem z vybraných dávek, které nahrazují pracovní činnost, tak je příspěvek navýšen o 300 Kč.[8]

Přídavek na bydlení

Funguje jako pomoc při financování bydlení rodinám nebo jedincům s nízkými příjmy. Nárok na ni má vlastník nebo nájemce, který má v daném bytě hlášen trvalý pobyt a jeho náklady na bydlení přesahují částku součinu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 (na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35) a zároveň součin rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 (na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35) není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení.[9]

Pro získání dávky se testují příjmy a náklady na bydlení za poslední kalendářní čtvrtletí. Mezi příjmy se počítají příjmy všech osob, které mají v bytě/domě trvalé bydliště včetně rodičovského příspěvku a přídavku na dítě. U této dávky se posuzují i základní výdaje na bydlení, a to jsou plyn, nájemné, elektřina a náklady za plnění poskytované s užíváním bytu, dodávka tepla (dálkové vytápění) a centralizované poskytování teplé vody, dodávka vody z vodovodů a vodáren a odvádění odpadních vod, provoz výtahu, osvětlení společných prostor v domě, úklid společných prostor v domě, odvoz odpadních vod a čištění jímek, vybavení bytu společnou televizní a rozhlasovou anténou, odvoz komunálního odpadu a náklady za pevná paliva. Stát má sestaveny tabulky s normativními náklady na bydlení, podle kterých se dávky posuzují.[9]

Porodné

Porodné je dávka, která náleží rodině při narození 1. a 2. dítěte. Na porodné má nárok rodina, které má nižší příjmy za předcházející kalendářní čtvrtletí, než je 2,7násobek jejího životního minima. Jeho výše je potom na 1. dítě 13 000 Kč a na 2. dítě 10 000 Kč.[10]

Pohřebné

Pohřebné je stanoveno ve výši 5 000 Kč a má pomoci při vypravení pohřbu pro zesnulého. Zesnulý musí mít trvalý pobyt na území České republiky. Příspěvek náleží osobě, která vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která vypravila pohřeb rodičům nezaopatřeného dítěte.[11]

Rodičovský příspěvek

Rodičovský příspěvek je příspěvek, který náleží rodiči, který se po celý kalendářní měsíc osobně celodenně stará o nejmladší dítě v rodině. Rodič si sám může určit, jak dlouho bude dávku pobírat, nejdéle však do 4 let věku nejmladšího dítěte. Stát za celou dobu poskytne rodině příspěvek maximálně 220 000 Kč, pokud se narodí rodině více dětí současně, mohou vyčerpat až 330 000 Kč. Rodiči se tato částka rozpočítá do měsíců, a to podle následujících pravidel. Když 70 % 30násobku vyměřovacího základu je menší než 7 600 Kč, příspěvek činí nejvýše 7 600 Kč měsíčně, u více současně narozených dětí do částky 11 400 Kč. Pokud je 70 % 30násobku vyměřovacího základu vyšší než 7 600 Kč, tak je omezen touto částkou. U rodin s dvojčaty a vícčaty se počítá 1,5násobek základu.[12]

Podmínky celodenní péče jsou splněny a rodičovský příspěvek náleží rodině v kalendářním měsíci, i když[12]:

- „dítě se narodilo,
- rodič měl po část měsíce z dávek nemocenského pojištění nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské poskytované v souvislosti s porodem,
- osoba dítě převzala do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu,
- dítě dovršilo věk 4 let, do kterého náleží rodičovský příspěvek,
- dítě nebo rodič zemřeli,
- rodič převzal do péče vlastní dítě, které předtím bylo na základě rozhodnutí příslušného orgánu svěřeno do péče jiné osoby nebo bylo umístěno v ústavu nebo bylo více než 3 kalendářní měsíce v péči zdravotnického zařízení.“

Dále také, když[12]:

- „dítě mladší 2 let navštěvuje jesle nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 46 hodin v kalendářním měsíci,
- dítě pravidelně navštěvuje léčebně rehabilitační zařízení nebo mateřskou školu nebo její třídu zřízenou pro zdravotně postižené děti či jesle se zaměřením na vady zraku,

sluchu, řeči a na děti tělesně postižené a mentálně retardované v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně,

- *zdravotně postižené dítě pravidelně navštěvuje předškolní zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 6 hodin denně,*
- *dítě navštěvuje předškolní zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně, pokud jeho oba rodiče nebo osamělý rodič jsou osobami závislými na pomoci jiné osoby ve stupni III a IV,*
- *rodič zajistí péči o dítě jinou zletilou osobou v době, kdy je výdělečně činný nebo studuje.“*

Pokud má jeden z rodičů během poskytování dávky nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské v souvislosti s porodem, vzniká nárok na příspěvek jen tehdy, když je vyšší než tyto dvě dávky, a to ve výši rozdílu příspěvku a dané dávky. Pokud se během poskytování příspěvku rodině narodí mladší dítě, tak nárok příspěvku na starší dítě zaniká.[12]

3.2. Pomoc v hmotné nouzi

Právo na tuto pomoc je zakotveno v Listině základních práv a svobod.[1]

Je stanovena pomocí zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Je to moderní forma pomoci lidem s nízkými příjmy. Má je motivovat ke snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb. Česká republika takto bojuje proti sociálnímu vyloučení. Vychází z principu, že osoba, která pracuje, se musí mít lépe než ta, která nepracuje.[13]

Definuje situace s nedostatečným zajištěním základní obživy, bydlení a mimořádných událostí. Pomáhá s řešením nárazových životních situací. Říká, že každá osoba má nárok na informace k řešení současné situace, ale i k předcházení vzniku hmotné nouze. Nesmí však také chybět sociální práce s klienty.[13]

Pomoc v hmotné nouzi se řeší pomocí těchto dávek[13]:

- příspěvek na živobytí,
- doplatek na bydlení,
- mimořádná okamžitá pomoc.

O přiznání dávky rozhodují příslušné krajské pobočky Úřadu práce ČR, které také dávku vyplácí.[13]

Osobou v hmotné nouzi jsme, když nemáme dostatečné příjmy a naše celkové sociální a movité poměry nám neumožňují uspokojit základní potřeby na společensky uznatelné úrovni. Zároveň si příjmy nemůžeme zvýšit z objektivních důvodů, aby se tím naše situace vyřešila vlastním přičiněním.[13]

Příspěvek na živobytí

Řadí se mezi základní dávky pomoci v hmotné nouzi, která se zabývá nedostačujícími příjmy posuzované osoby či společně posuzovaných osob. Nárok na tuto dávku vzniká v době, když po odečtení přiměřených nákladů na bydlení má rodina příjem nižší, než je částka na živobytí.[14]

Částka na živobytí

Tato částka je pro každého stanovena zvlášť, podle hodnocení jeho snahy a možností. Částky na živobytí se odvíjí od existenčního a životního minima. Částka na živobytí bude ve výši existenčního minima nebo případně zvýšena z důvodu dietního stravování, pokud bude osoba dlužit na výživném více jak 3 měsíční splátky nebo jí bude poskytována celý kalendářní měsíc zdravotní péče ve zdravotním zařízení. Dále se částka navyšuje na základě doporučení od odborného lékaře o zdravotním stavu osoby, která má zvýšené náklady na dietní stravování. Podrobnější podmínky lze najít na stránkách MPSV.[14]

Výše příspěvku je stanovena jako rozdíl mezi částkou na živobytí a příjmem posuzovaných osob, od kterého se odečtou přiměřené náklady na bydlení.[14]

Doplatek na bydlení

Pomáhá uhradit odůvodněné náklady na bydlení spolu s příjmy a příspěvkem na bydlení. Doplatek je stanoven tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení osobě či rodinám zůstala částka na živobytí. Podmínkou nároku na tuto dávku je nárok na příspěvek na živobytí, nebo pokud příjem posuzovaných osob nepřesáhl 1,3 násobek částky na živobytí.[15]

Mimořádná okamžitá pomoc

Může být poskytnuta v situacích nepříznivého a mimořádného charakteru, kdy je potřeba bezprostředně poskytnout pomoc. Situace, v nichž lze tuto pomoc poskytnout, stanovuje zákon o pomoci v hmotné nouzi.[16]

V prvním případě má nárok osoba, která nesplňuje podmínky pro opakované dávky hmotné nouze, ale hrozí jí újma kvůli nedostatku financí. V takovém případě je částka poskytnuta, aby její výše společně s příjmy byla rovna existenčnímu minimu, u dětí životnímu minimu.[16]

Druhou situací je, že osobu postihne vážná mimořádná událost, kterou jí neumožní její poměry překonat vlastními silami. Za tyto události se považují živelné pohromy, požár nebo jiné destruktivní události, ekologické nebo průmyslové havárie. Je zde také stanoveno maximum ve výši 15násobku životního minima jednotlivce.[16]

Třetí situace je pro osoby, které vzhledem k příjmům a celkovým poměrům nemají dostatek prostředků[16]:

- k úhradě správního poplatku při prokázané ztrátě osobních dokladů nebo jízdného v případě ztráty peněz a v případě nezbytné potřeby uhradit nocleh;
- na úhradu nákladů týkajících se opravy nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby. Tato částka nesmí přesáhnout 10násobek životního minima osob v kalendářním roce.

Poslední situace se týká osob, které v daném čase nemají dostatek financí, aby řešily svou situaci, a hrozí jim sociální vyloučení. Jde hlavně o osoby[16]:

- propuštěné z výkonu vazby či trestu odnětí svobody,
- po ukončení léčby chorobných závislosti v léčebném nebo zdravotním zařízení, psychiatrické léčby,
- propuštěné z ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče,
- nemající naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že jsou bez přístřeší,
- jejíž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby.

Za těchto podmínek lze dávku poskytnout do výše 1 000 Kč. Součet poskytnutých dávek za kalendářní rok nesmí přesáhnout 4násobek životního minima jednotlivce.

4. Nezaměstnanost

Jednou z nejčastějších situací, která může vést k hmotné nouzi, je ztráta zaměstnání. Proto nezaměstnanosti věnuji celou tuto kapitolu, která nás s ní blíže seznámí.

Podpora v nezaměstnanosti

Pro nárok na tuto podporu musí být žadatel zařazen do evidence uchazečů o zaměstnání a veden v ní. Není to však jediná podmínka. Je důležité také splnit to, že se za poslední dva roky před zařazením do této evidence podílel na důchodovém pojištění alespoň v délce 12 měsíců. Pro její získání je ještě nutné podat písemnou žádost.[17]

Jsou zde ale i situace, kdy nárok na tuto dávku nevzniká, a to když uchazeč o zaměstnání dostal za posledních 6 měsíců výpověď z důvodů porušení povinností zvláště hrubým způsobem, dále také při vzniku nároku na výsluhový příspěvek, který by byl vyšší než případná podpora, anebo pokud vykonává tzv. nekolidující zaměstnání. To nastává v případě, kdy vykonává činnost na základě pracovního nebo služebního poměru, případně dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, pokud odměna za tyto práce za jeden měsíc nepřesáhne polovinu minimální mzdy. Podpora se také neposkytuje, pokud její žadatel pobírá starobní důchod nebo dávky nemocenského pojištění, či v případě vazby.[17]

V případě, kdy uplyne podpůrní doba, nárok na tuto dávku zaniká. Do podpůrní doby se nezapočítává doba, kdy nebyla podpora vyplácena z důvodu pobírání nemocenského pojištění, také z důvodu vykonávání tzv. nekolidujícího zaměstnání a také doba poskytování podpory při rekvalifikaci či doba vazby.[17]

Tabulka číslo 3: Délky podpůrní doby

Věk	Doba podpory
Do 50 let	5 měsíců
50–55 let	8 měsíců
Nad 55 let	11 měsíců

Zdroj tabulky:[18]

Rozhodující pro délku podpůrní doby je věk žadatele v době podání žádosti. Pokud ale vznikl v posledním zaměstnání nárok na odstupné, odbytné nebo odchodné, vyplácí se podpora až po uplynutí doby, která se určí podle průměrného výdělku nebo měsíčního příjmu.[18]

Výše podpory v nezaměstnanosti je také ovlivněna formou skončení zaměstnání a důvodem rozvázání pracovního poměru. Běžná sazba ovšem je 65 % za první a druhý měsíc, během třetího a čtvrtého měsíce to je 50 % a po zbytek podpůrní doby 45 % z průměrného čistého měsíčního výdělku nebo vyměřovacího základu. Pokud ale ukončí uchazeč o zaměstnání bez vážných důvodů zaměstnání sám nebo dohodou, tak je příspěvek po celou dobu pouze 45 % z průměrného čistého měsíčního výdělku nebo vyměřovacího základu. Po celou dobu rekvalifikace podpora činí 60 % z průměrného čistého měsíčního výdělku nebo vyměřovacího základu.[18]

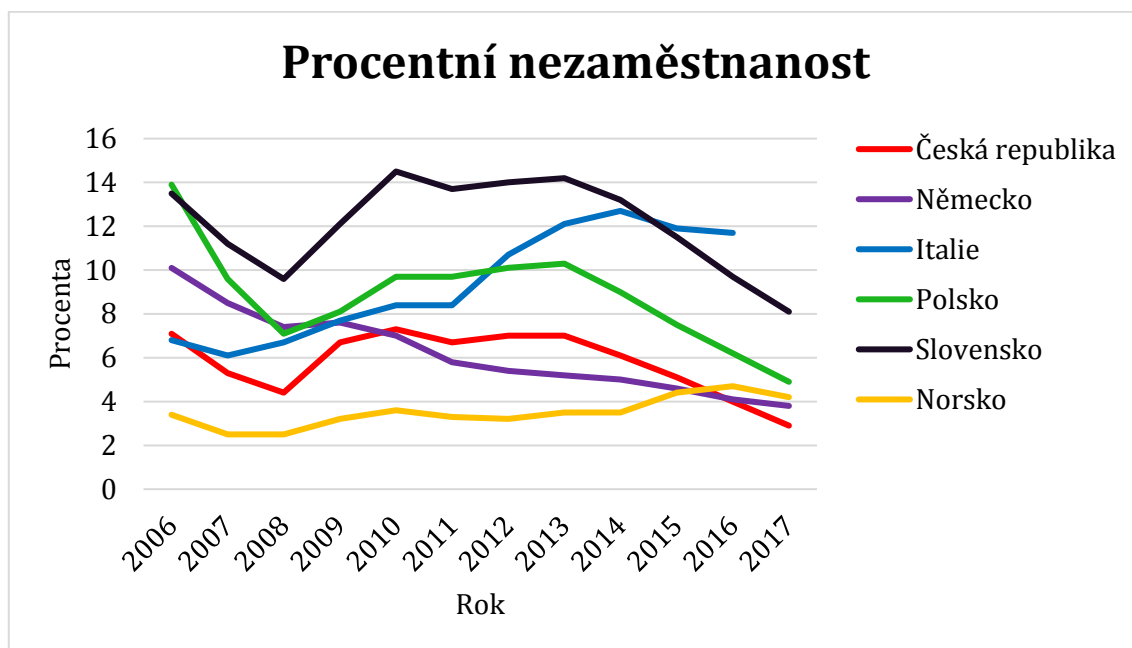
U této podpory je stanovena maximální výše, která se vypočítává z průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku, který předcházela

kalendářnímu roku, v němž byla žádost podána. Podpora v nezaměstnanosti může dosahovat až 0,58násobku tohoto průměru a u rekvalifikace to je až 0,65násobek průměru.[18]

Od 1. ledna 2018 dochází ke zvýšení těchto částek. Maximální výše podpory je 16 682 Kč a maximální výše podpory při rekvalifikaci je 18 695 Kč.[19]

Nezaměstnanost se často mění podle ekonomické situace v zemi, a proto zde uvedme graf, který názorně ukazuje vývoj nezaměstnanosti u nás a v několika málo dalších zemích.[20]

Graf číslo 1: Procentní nezaměstnanost v České republice a zahraničí

Zdroj grafu:[20]

Je vidět, že v České republice nezaměstnanost nepřevýšila 8 %, a od roku 2013, kdy měla hodnotu 7 %, se míra nezaměstnanosti snižuje. Toto snížení je také vidět i u Polska a Slovenska. V Polsku byl také zaznamenán velký pokles v prvních třech letech, kdy se nezaměstnanost snížila z 13,9 % na 7,1 %. Opačný problém s nezaměstnaností má Itálie, kde se nezaměstnanost od roku 2007 do roku 2014 výrazně navyšovala. V roce 2015 začalo mírné klesání, bohužel ještě nemáme údaje za rok 2017, a tak nevíme, jestli pokračuje v poklesu. Zajímavou nezaměstnanost má také Norsko, kde je vidět, že se pohybuje mezi 2,5 až 5 %. Díky tomu se v tomto grafu dlouho drželo jako země s nízkou nezaměstnaností.[20]

5. Statistické údaje

Máme dostatek informací jak o domácím rozpočtu, tak i o sociálním systému, a tak je na čase se začít seznamovat s čísly. Pro to nám poslouží tato kapitola, ve které jsou sepsána různá data shromážděná ze stránek Českého statistického úřadu, Eurostatu a České národní banky.

5.1. Příjmy domácností

Z dat Českého statistického úřadu můžeme vyčíst, že v Česku je průměrný příjem na osobu v domácnosti 16 048 Kč měsíčně. Ovšem velice záleží na typu domácnosti. Pokud má osoba v čele domácnosti jen nižší vzdělání (neúplné základní vzdělání, základní vzdělání, nižší střední vzdělání, nižší střední odborné vzdělání, střední odborné vzdělání s výučním listem a střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu) a je zaměstnávána, tak se tento průměr pohybuje okolo 14 625 Kč. Když má osoba v čele domácnosti vyšší vzdělání (úplné střední všeobecné vzdělání, úplné střední odborné vzdělání s maturitou {bez vyučení}, vyšší odborné vzdělání, vysokoškolské bakalářské vzdělání, vysokoškolské magisterské vzdělání a vysokoškolské doktorské vzdělání) a je zaměstnávána, tak je tento příjem 20 012 Kč. Rodiny se samostatně činnou osobou v čele domácnosti mají průměrný příjem 17 785 Kč. Důchodci, kteří nemají v domácnosti pracujícího, mají průměrný příjem 12 254 Kč a ti kteří mají pracujícího člena v domácnosti, mají průměrný příjem 15 589 Kč. U nezaměstnaných je to 6 927 Kč a ostatní domácnosti mají příjem 9 124 Kč. Všechny částky jsou uvedeny jako měsíční a na jednu osobu v domácnosti za rok 2015.[21]

Dále také můžeme zjistit, že průměrně dávky státní sociální podpory jsou 3 391 Kč za rok na osobu v domácnosti a jiné sociální příjmy 2 069 Kč za rok na osobu v domácnosti.[21]

5.2. Výdaje domácností

Když se podíváme na statistiku výdajů domácností, zjistíme, že spotřební vydání za měsíc je průměrně na jednu osobu 10 496 Kč, přitom když je osoba v čele domácnosti zaměstnaná, tak se tato částka navýší na 10 847 Kč. Pokud má nižší vzdělání, měsíční výdaje se sníží na 9 603 Kč oproti tomu, když má vyšší vzdělání, tak za měsíc utratí 11 730 Kč. Další zjištěný výdaj je pro samostatně činné, který činí 10 046 Kč. Průměrně o něco více než oni utratí nepracující důchodci, a to částku 10 167 Kč. Pro nezaměstnané nejsou tyto údaje známy. Všechny tyto částky jsou uvedeny na jednoho člena domácnosti a jeden měsíc.[22]

Porovnání

Když tyto částky porovnáme, zjistíme, že nejmenší prostor pro tvorbu rezerv mají důchodci a nejvíce si mohou našetřit lidé s vyšším vzděláním, kteří na spotřebu utratí jen něco málo přes polovinu svého příjmu. Když porovnáme nejnižší výdaj s příjmy v případě nezaměstnanosti, tak je vidět, že se rozpočet dostává do záporných čísel a v rodině bude chybět 2 676 Kč za měsíc na jednu osobu v domácnosti. Právě kvůli takovéto situaci je důležité tvořit finanční rezervy.[21, 22]

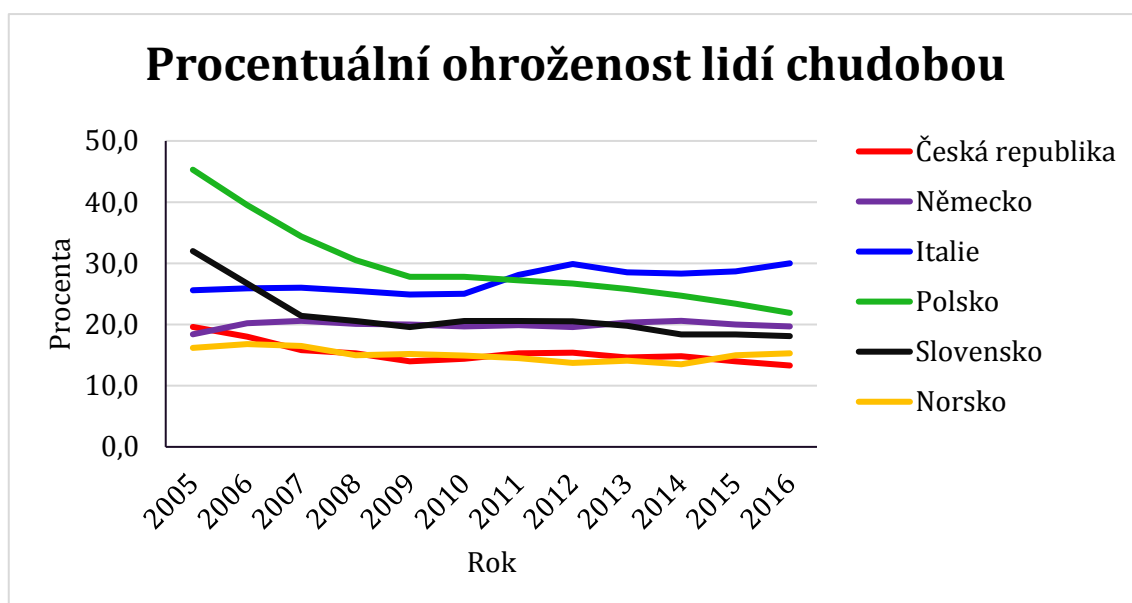
5.3. Ohroženost chudobou

Také se může vypočítat míra ohrožení chudobou. Ta se vypočítává podle metodiky Eurostatu, která se opírá o podíl disponibilního (ekvivalizovaného¹) příjmu domácnosti a počtu jejích spotřebních jednotek. Tento způsob zohledňuje počty osob v domácnosti a její demografické složení. Nejčastěji se za hranici chudoby považuje 60 % medián ekvivalizovaného příjmu.[24]

Český statistický úřad pro výpočet této míry využívá šetření životních podmínek v České republice. Toto výběrové šetření provádějí podle jednotné metodiky všechny členské státy Evropské unie a některé další země. Díky tomu jsou údaje porovnatelné a také slouží k usměrňování sociální politiky.[24]

V roce 2014 počet procent lidí ohrožených chudobou v ČR činil 14,8 %, což bylo o 9,6 procentního bodu méně než byla hranice chudoby ve členských zemích Evropské unie.[24]

Graf číslo 2: Procentuální ohroženost lidí chudobou v České republice a zahraničí

Zdroj grafu:[20][25]

Z tohoto grafu je vidět, že se naše země společně s Norskem drží mezi zeměmi, kde obyvatelům hrozí nízká ohroženost chudobou. Tato ohroženost má u nás za posledních 10 let klesající tendenci. Nejviditelnější pokles ohroženosti je u Polska. Ovšem v Itálii počet lidí ohrožených chudobou za posledních pár let spíše narůstá.[25]

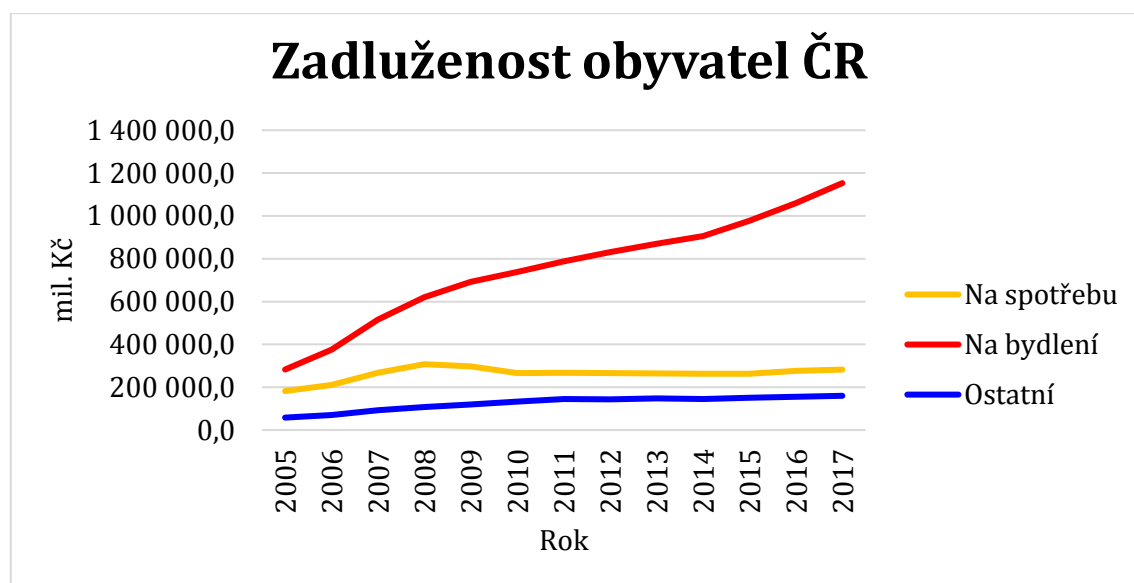
¹ „podíl celkového disponibilního příjmu domácnosti a součet jejích spotřebních (ekvivalentních) jednotek“[23]

5.4. Zadluženost

Na základě údajů České národní banky lze říci, že celková zadluženost domácností dosáhla k 31. 7. 2016 výše 1 433 703,1 mil. Kč, z toho připadá 70,1 % na bydlení a 18,4 % na spotřebu a zbylých 11,5 % připadá na ostatní půjčky a úvěry. Pokud to srovnáme s hodnotami ke konci roku 2005, tak zjistíme, že došlo k nárůstu podílu zadlužení na bydlení u domácností 3,6krát a meziroční nárůst činil 7,86 %.[24]

Pro přehlednost vývoje zadlužení českých domácností poslouží následující graf.

Graf číslo 3: Zadluženost obyvatel České republiky

Zdroj grafu:[26]

Je vidět, že nejvíce jsou domácnosti zadlužené na bydlení a dluh neustále roste. Rostou i dluhy na spotřebu a ostatní, ty ale rostou podstatně pomaleji.[26]

6. Modelové situace

Po výše uvedeném kompletním přehledu nejrůznějších údajů se dají vytvořit různé modelové situace. Právě těm se věnuje tato kapitola. V této části se pokusíme namodelovat různé typy rodin tak, aby odpovídaly co nejvíce skutečnosti. Zároveň u nich budu určovat nároky na dávky. Dále uvedu možná doporučení s ohledem na tvorbu finančních rezerv.

Model číslo 1

Student, který studuje na vysoké škole. Jeho rodina mu na studium nepřispívá a během školy má jen menší brigádu, kterou si vydělá 6 000 Kč za měsíc. Finanční rezervy nemá a musí platit měsíční kolejné ve výši 2 500 Kč. Trvalý pobyt má u rodičů, kteří oba pracují a nemají nárok na žádnou dávku.

Student jistě počítá každou korunu, ovšem z důvodu trvalého bydliště nemá nárok na příspěvek na bydlení. Pro zlepšení situace by si musel najít další nebo lépe placenou brigádu. Finanční rezervy by měl mít ve výši 15 000 Kč, což je 2,5násobek jeho měsíčního příjmu. Vzhledem k věku bych doporučila našetření větší částky peněz na budoucí bydlení.

Model číslo 2

Rodinu tvoří mladý pár, kterému je 25 a 26 let. Oba mají nižší vzdělání a pracují v továrně. Jejich měsíční hrubý příjem se pohybuje na hranici minimální mzdy a dohromady činí 24 400 Kč. Oba od 18 let pracují a tvoří finanční rezervy na bydlení pomocí stavebního spoření, kde dohromady mají 720 000 Kč. Nyní jsou ve věku, kdy chtějí založit společné bydlení a postupem času i rodinu. Chtějí si koupit a zrekonstruovat byt, kde jsou předběžné výdaje 1 550 000 Kč. Budou si tedy brát úvěr ze stavebního spoření, který budou splácet 17 let.

Pokud by tento pár čekal potomka, tak nebude mít nárok na porodné, protože 2,7násobek životního minima rodiny je 20 817 Kč. Rodina má tedy o 3 583 Kč vyšší příjem. Rodičovský příspěvek budou pobírat v maximální výši 8 540 Kč měsíčně po dobu 26 měsíců. S touto výší rodičovského příspěvku by měli nárok na příspěvek na dítě.

I přes svědomitost a šetření na bydlení mají půjčku, a tak je zde důležité navýšit finanční rezervy. Když vezeme v potaz rodičovskou dovolenou, díky které se příjem sníží o 3 660 Kč, bylo by dobré, aby společně našetřili finanční rezervu do výše 95 160 Kč. Tuto rezervu jsem vypočítala vynásobením částky, o kterou se sníží příjem v případě rodičovské dovolené s počtem měsíců na rodičovské dovolené. Tato rezerva by měla pomoci i v případě ztráty zaměstnání pro bezproblémové splácení úvěru.

Model číslo 3

Rodinu tvoří nesezdaný pár, kde žena studuje na vysoké škole a partner vydělává. Bydlí v pronájmu, za který platí 8 000 Kč měsíčně. Příjmy mají různorodé, muž vydělává 15 500 Kč, studentce přispívají rodiče 2 000 Kč měsíčně, a ještě chodí na brigády, kde si průměrně vydělá 4 000 Kč za měsíc. Jejich rozpočet vychází přebytkově. Peníze nechávají na běžném účtu a velké přebytky dávají na spořicí účet. Nyní je potkala nečekaná událost, kdy studentka otěhotněla, a tak zakládají rodinu.

V tomto případě bude mít rodina nárok jak na porodné, tak i na přídavek na dítě. Ovšem pokud žena porodí dříve, než stihne úspěšně dokončit vzdělání, tak nebude mít nárok na peněžitou pomoc v mateřství.

Vzhledem k této situaci záleží, zda rodiče budou dívce přispívat stejně. Rodina je v nájmu a je dobré jeho výši promítnout do výše rezerv tak, aby určitou dobu, ve které by se dostali do finanční tísně, snadno přečkali. Doporučovala bych finanční rezervy ve výši půlročního nájmu, což je 48 000 Kč. Rodina by měla také zvážit, zda je ekonomické zůstatvat v nájmu, nebo zda by nebylo výhodnější si za nějaký čas pořídit vlastní bydlení.

Model číslo 4

V tomto modelu je pár ve věku 32 a 34 let, kde oba vystudovali vysokou školu a měsíční příjem mají 65 000 Kč. Úspory, které měli, zainvestovali do nově postaveného domu, na který si vzali hypotéku a každý měsíc splácí 30 000 Kč. Nyní zakládají rodinu, a tak se jejich příjmy sníží.

Tato rodina nebude mít nárok na porodné ani na přídavek na děti. Výše rodičovského příspěvku bude spíše záležet na době jeho trvání. Doporučila bych jim rozložit rodičovskou dovolenou tak, aby mohli čerpat maximální výši, kterou mohou za měsíc vyčerpat, i tak se dá očekávat snížení příjmů. Vzhledem k velmi vysokým splátkám bych doporučovala řídit rezervy podle nich, a to tak, aby v případě ztráty příjmů byli schopni bez problémů splácet splátky 4 měsíce. V takovém případě by byly finanční rezervy ve výši 120 000 Kč. Tato rezerva by jim měla vystačit i z důvodu možného velmi krátkého pobytu na rodičovské dovolené, tím pádem i krátkodobějšího výpadku jedné mzdy.

Model číslo 5

V tomto modelu je rodina, která má 2 děti ve věku 5 a 13 let. Matka je momentálně měsíc nezaměstnaná a pobírá podporu v nezaměstnanosti a otec vydělává 18 000 Kč za měsíc. Rodina si sestavuje rodinný rozpočet, který jim momentálně vychází deficitně. Mají našetřenou rezervu na běžném účtu ve výši 20 000 Kč. Také splácí spotřebitelský úvěr každý měsíc ve výši 3 000 Kč.

V první řadě by měli zvážit všechny výdajové položky rozpočtu, aby rozpočet byl přebytkový či alespoň vyrovnaný. Vzhledem k rodinným rezervám je důležité, aby si matka našla co nejdříve zaměstnání. Podpora v nezaměstnanosti je první měsíc největší a bude se stále snižovat a rodina má už nyní problém s ní vyjít. Stejně tak, jako se bude snižovat podpora v nezaměstnanosti, se budou snižovat i finanční rezervy, pokud nevyrovnejí domácí rozpočet. Hrozí zde i situace, kdy si rodina bude muset vzít další úvěr a mohla by se dostat do dluhové pasti. Bylo by dobré co nejdříve tuto situaci vyřešit. Co se týká tvorby finančních rezerv, rodina je sice měla, ale bylo by dobré po vyřešení práce jejich výši ještě navýšit. V tomto případě bych finanční rezervu stanovovala jako trojnásobek jednoho příjmu čili na 54 000 Kč.

Model číslo 6

Další model se bude zabývat manželi, kteří mají dvě děti studující vysokou školu. Jediný stálý příjem rodiny je plat rodičů, který dohromady činí 27 000 Kč. Jako stálé měsíční náklady mají kolejně, které platí ve výši 5 300 Kč, a nájem ve výši 7 000 Kč. Finanční rezervy se snaží dělat jak sobě, tak i dětem. Dětem spoří stavební spoření, kde má každé 75 000 Kč,

a sobě spoří na penzi, kde mají dohromady našetřeno 134 000 Kč. Na běžném účtu jim moc peněz nezbyvá a mají na něm uloženo pouze 20 000 Kč.

Tato rodina má nárok na příspěvek na děti, který díky práci dosahuje 2 000 Kč. Pokud si děti budou přivydělávat, tak se jejich příjem počítá do celkových příjmů rodiny, a pokud tento příjem překročí částku 29 349 Kč, tak nárok na příspěvek zaniká. Do příjmů se však nezapočítává stipendium, které mohou dostat na ubytování nebo za dobrý prospěch. Na tomto modelu je také vidět, že se rodiče snaží co nejlépe zajistit do budoucna, ovšem velká část peněz je uložena na těžko přístupných účtech, a tak by bylo dobré, aby si na běžném účtu nechávali větší finanční rezervu. Tu bych určila jako 6násobek všech měsíčních výdajů na bydlení, a to je 73 800 Kč.

Model číslo 7

Rodinu tvoří sezdaný pár ve věku 67 a 70 let, který bydlí v bytě. Jejich měsíční příjem dohromady je 19 300 Kč, bohužel jejich peněžní situace je těžká, jelikož mají spotřebitelské úvěry, tak je jejich rozpočet převážně vyrovnaný. Někdy se jim podaří za měsíc ušetřit 1 000 Kč, to si šetří, ale zatím mají našetřeno 7 000 Kč, které plánují použít na dřívější splátku úvěru.

Tato peněžní situace je složitá. Vzhledem k věku je zde větší riziko úmrtí jednoho z páru a s tím i náklady na pohřeb. V tomto případě však není nárok na pohřebné. A tak vznikne ještě tíživější peněžní situace. Zároveň s tím se podstatně sníží i peněžní příjmy. Sice bude nárok na vdovecký důchod, ale i s ním bude mít pozůstalý daleko nižší příjem. Proto by bylo dobré, aby si už nebrali žádnou půjčku a co nejdříve splatili ty, které mají. Vzhledem ke stabilnímu příjmu a pokročilému věku bych finanční rezervy netvořila moc vysoké, ale jen v takové výši, aby pokryly nečekané výdaje a případný pohřeb. Proto rezerva ve výši 40 000 Kč bude naprosto dostačující.

Shrnutí

Jak je vidět, stanovit jednoznačný způsob nebo částku pro výši finančních rezerv je těžké. Je zde spousta aspektů jako je věk, výše povinných výdajů a výše příjmů. Proto bych výši tvorby finančních rezerv volila podle nich.

Nejprve bych začala u mladých lidí, kteří studují nebo pracují, ale nemají své bydlení. Těm bych doporučovala finanční rezervy v částkách nejlépe přes 200 000 Kč a vyšší. Pokud někdo žije sám, má své bydlení a do budoucna neplánuje rodinu, tak bych doporučovala rezervu ve výši 3 měsíčních platů. Poté tu jsou skupiny, které plánují zakládat rodinu. Zde už je možno více variant, které jsou odvislé buď od výše příjmů, nebo od výše nezbytných a povinných výdajů. U rodin s nižšími příjmy bych doporučovala zjistit pomocí internetové kalkulačky, o kolik se jim sníží příjmy v případě odchodu na rodičovskou dovolenou, a tuto částku, která jim bude měsíčně chybět, bych vynásobila počtem měsíců, po kterých bude takto snížena. Bude to sice jedna z vyšších rezerv, ovšem rodina si během rodičovské dovolené nebude muset tolik snižovat svůj rozpočet. Další rezervu lze vypočítat podle výše nezbytných a povinných výdajů. Tu doporučuji u rodin s vysokými příjmy nebo u rodin, kde vychovávají děti. Zde je výpočet velmi jednoduchý. Je to 4 - 6násobek výše povinných a nutných výdajů. U rodin s nižšími příjmy to je spíše 4 - 6násobek. Spoření na penzi je také velmi důležité a každý by měl spořit dle svého uvážení. U lidí v pokročilém

důchodovém věku bych doporučovala finanční rezervu na jednotlivce okolo 20 000 Kč. Poslední nedílnou součástí rezerv je jejich uložení. Doma bych ponechávala jen minimální částky do výše 5 000 Kč. Na běžném účtu jsou peníze sice hned po ruce, ale vzhledem k nulovému zhodnocení bych zde držela částky do 50 000 Kč. Zbylou doporučovanou výši finančních rezerv by bylo dobré umístit na nějaký spořicí účet, kde je krátká doba splatnosti a peníze jsou rychle dostupné.

7. Dotazníkové šetření

Pro praktickou část bakalářské práce jsem si zvolila dotazníkové šetření, které se týkalo finančních rezerv. Pro získání respondentů do šetření jsem zvolila dvě metody. Jednou z nich byl internetový dotazník, který jsem rozeslala svým známým pomocí internetu. Tento způsob byl určený spíše pro mladší věkové kategorie a zúčastnilo se ho přes 100 respondentů. Pro získání dat od starších věkových skupin jsem použila tištěné dotazníky, které jsem roznesla po malé vesničce, ve které bydlím. Tuto vesnici jsem si zvolila kvůli tomu, že mě respondenti znají, a tak byli ochotni odpovídat i na toto téma. Zároveň u nás žije hodně lidí v důchodovém věku.

Samotný dotazník jsem sestavovala tak, aby byl co nejjasnější a stručný. Nejprve jsem potřebovala roztrždit respondenty do různých skupin, a tak jsem použila základní otázky na pohlaví, věk a vzdělání. Zároveň pomocí tohoto rozdělení budu moci testovat různé hypotézy.

Další část dotazníku mi měla přiblížit finanční situaci jedince. K tomu mi posloužily otázky týkající se příjmu a případné půjčky. Po tomto nastínění jsem se zaměřila na nejdůležitější část, a to finanční rezervy a jejich zhodnocení. Tyto otázky mi ukáží, jak moc respondenti myslí na svou finanční budoucnost.

Další nedílná součást dotazníku je zaměřena na hmotnou nouzi. Ta nejčastěji nastává při nedostatku financí, díky čemuž souvisí i s finančními rezervami. Stát se snaží lidem v hmotné nouzi pomáhat pomocí dávek. Právě pomocí otázek na hmotnou nouzi dokážu zjistit, kolik respondentů se do hmotné nouze dostalo a co vedlo k jejímu řešení. Zároveň jsem i prověřila, kolik respondentů věří ve státní sociální systém.

Rozdělení respondentů do věkových skupin pro mě znamená určitý způsob zařazení do životních etap. Sice nejdou jednoznačně určit, ale snažila jsem se je co nejlépe vystihnout. Zároveň mi to umožňuje formulovat některé mé předpoklady.

7.1. Etapy života

Pracovala jsem s tím, že většina lidí dnes studuje vysoké školy a průměrný věk prvorodiček je celkem vysoký. Proto věkovou skupinu 15–24 let budou tvořit spíše studenti. Pro ně je hlavní předpokladem omezenost příjmů. Další skupina 25–34 let pro mě představuje fázi zakládání rodiny. Zde už bude většina pracujících. Věk 35–44 let je typický pro výchovu dětí. Předposlední skupina 45–60 let je předdůchodový věk a 61 a více už jsou důchodci.

Každá fáze života je specifická něčím jiným, a tak bych chtěla jednotlivé skupiny přiblížit tak, jak je vidím já.

Studenti

V této etapě života nemůžeme předpokládat moc velké příjmy, a tak si myslím, že většina respondentů se bude pohybovat naprosto přirozeně v příjmech do 12 200Kč a budou plynout z brigád a od rodiny. Většina těchto peněz půjde na školu a zbytek spíše na zábavu, nový mobil, počítač, cestování.

Podle mě je v této životní etapě důležité tvořit finanční rezervy spojené s budoucím bydlením. Tato má představa plyne z prostého koloběhu života, kdy student po ukončení

studia chce co nejdříve najít vlastní bydlení a později založit rodinu. Nebudeme předpokládat možnost nájmu, který bývá v dnešní době běžný, ale koupí vlastního bydlení. Vznikne tak hned velká finanční položka, na kterou bychom se měli připravovat již během studia, a to si moc lidí neuvědomuje.

Zakládání rodiny

V této věkové skupině se respondent často odtrhává od rodiny, a tak předpokládám, že příjmy se už budou skládat hlavně z brigád a příjmů ze zaměstnání nebo vlastní činnosti. Bude zde také příjem ze sociálních dávek, kdy to bude peněžitá pomoc v mateřství, nebo rodičovská dovolená. Velikost příjmů se bude nejspíše lišit podle vzdělání.

Pro většinu lidí v této skupině bude důležité vlastní bydlení a díky tomu si zde hodně lidí bere hypotéky a úvěry ze stavebního spoření, aby si zajistili svůj nový domov a postavili se na vlastní nohy. Proto předpokládám, že zde bude hodně hypoték a půjček ze stavebního spoření, které budou na deset a více let.

Bude zde už také možné sledovat platové rozdíly o souvislosti se vzděláním. Mohla by zde vzniknout zajímavá situace, kdy by lidé s nižším vzděláním měli kratší dobu pro splácení půjček, jelikož si vydělávali a šetřili během toho, co lidé s vyšším vzděláním teprve studovali.

Také je pro tento věk typické zakládání rodiny. Příchod nového člena rodiny je velký zásah do rozpočtu. Nejen že se navýší výdaje v rozpočtu, ale během prvních pár let je snížen příjem rodiny, jelikož bývá nejčastěji žena na rodičovské dovolené a dostává méně peněz, než kdyby chodila do práce. Proto se rodina může snadno dostat do tíživé situace a je potřeba, aby na to myslela. Je zde už důležité, aby byly vytvořeny finanční rezervy pro případ ztráty příjmu.

Výchova dětí

V tomto věku už má většina lidí zařízené bydlení a vychovávají děti. Jejich příjmy budou převážně ze zaměstnání, z vlastní činnosti a brigády. Také budou mít nejspíše hypotéky a úvěry ze stavebního spoření, ale doba splacení bude různá a někteří už budou mít třeba splaceno.

V této době by si respondent měl nějakým způsobem šetřit na penzi, aby jeho odchod do důchodu nezapříčinil velký příjmový rozdíl. Není to však jediná věc, která si zaslouží pozornost. Jistě každý chce pro své děti to nejlepší a pomoci jim v těžkých chvílích, a tak když zbydou nějaké peníze navíc, bylo by dobré je ukládat i dětem do budoucna, aby jejich budoucí velké náklady spojené s bydlením nebyly tak náročné.

Předdůchodový věk

V tomto věku nastává čas na intenzivnější přípravu na důchod. Všichni se tam určitě těší, ale zároveň s tím přichází období, kdy se náš příjem sníží. Proto je dobré mít uzavřené spoření. Očekávám, že respondenti, kteří budou v této věkové skupině, budou především šetřit na penzi. Zároveň předpokládám, že už tu nebude tolik půjček a pokud zde nějaká bude, tak bude splatná do pár let.

Výdaje s dětmi ovšem nejspíše budou také ještě znatelné. Dá se očekávat, že děti budou ještě ve fázi studia, a to na střední nebo vysoké škole. To často přivádí do rozpočtu další větší výdaje. Ovšem už do rozpočtu může přispívat i samotné dítě výdělkem z brigád, díky kterým si bude hradit své zájmové aktivity a potřeby.

Důchodci

Tato zasloužilá skupina už má za sebou spoustu zkušeností a odpracovaného času. Jistě si důchod a odpočinek zaslouží, ale nemusí to pro ně být lehká chvíle. Často odchod do penze je spojen se snížením příjmu. Proto je důležité si na něj našetřit dopředu. Zároveň ale většina respondentů v tomto věku už nemá výdaje spojené s výchovou dětí.

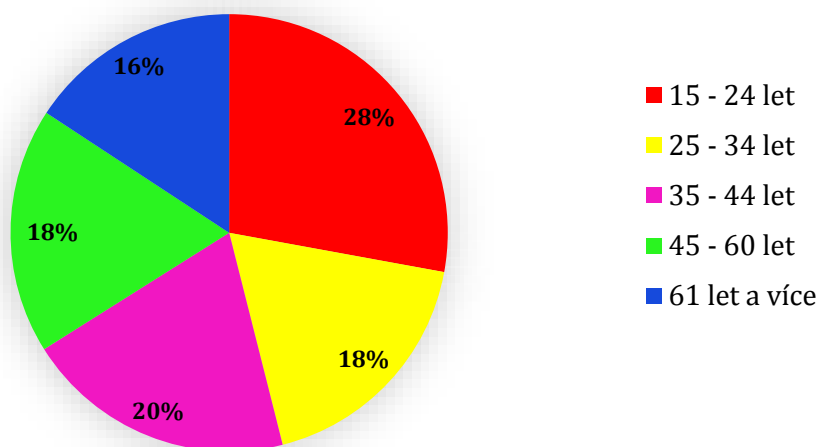
Řekla bych, že právě nejvíce starší lidé mají sklony k šetření peněz na horší časy anebo pro vnoučata. Zároveň si myslím, že to je věk, ve kterém už nemusí tolik myslet na šetření, a měli by si své peníze užívat.

7.2. Vyhodnocování dotazníku

Mého dotazníkového šetření se zúčastnilo 165 lidí, z toho bylo 53 mužů a 112 žen napříč různými věkovými kategoriemi.

Graf číslo 4: Věkové rozložení respondentů

Věkové rozložení respondentů

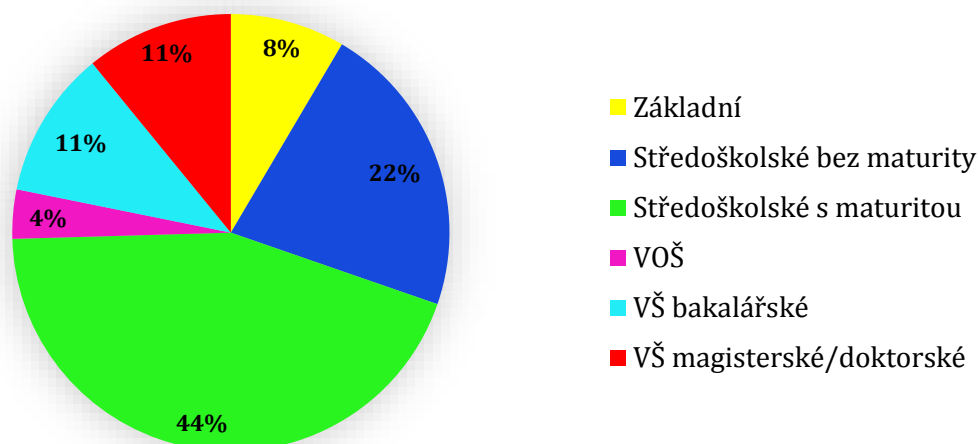

Zde je vidět procentuální zastoupení věkových skupin, podle něhož je zřejmé, že nejvíce respondentů (28 %) je ve věkovém rozpětí od 15 do 24 let. Ti se dotazníkového šetření zúčastnili pomocí internetového dotazníku. Zbýlé věkové skupiny se šetření zúčastnily v procentním rozpětí od 16 do 20 %, což znamená, že se v každé z nich zúčastnilo kolem 30 respondentů.

Dalším možným faktorem ovlivňujícím tvorbu finančních rezerv je určitě u vzdělání.

Graf číslo 5: Dosažené vzdělání

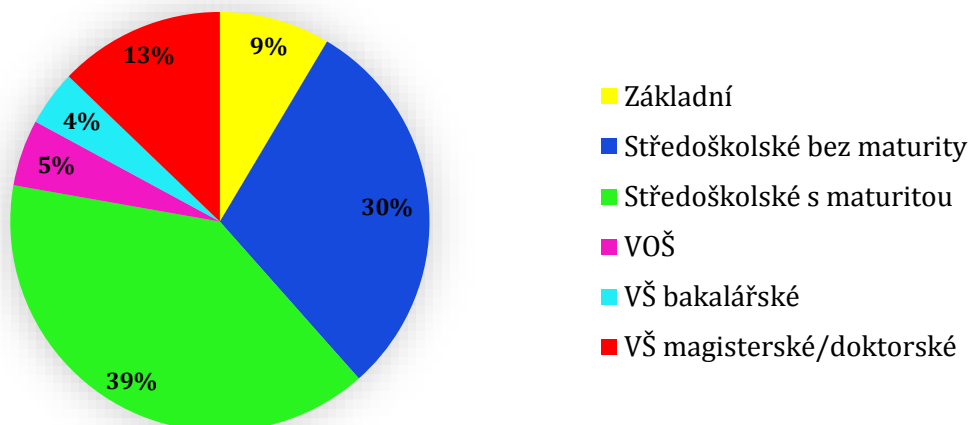
Dosažené vzdělání

Tento graf nám ukazuje dosažené vzdělání. Je vidět že 44 % respondentů má dostudovanou střední školu s maturitou, ovšem je nutné dodat, že mezi nimi jsou i studenti, kteří pokračují dále ve vzdělání. Z toho důvodu jsem se doptávala i na probíhající vzdělání. Díky této otázce jsem přišla na to, že 48 respondentů stále studuje, z toho střední školu studuje 7 respondentů, VOŠ studují 2 respondenti, bakalářské obory studuje 22 respondentů a zbylých 17 respondentů studuje magisterské nebo doktorské obory. Proto když vytvoříme graf dosaženého vzdělání bez současných studentů, tak se výrazně liší.

Graf číslo 6: Dosažené vzdělání nestudujících

Dosažené vzdělání nestudujících

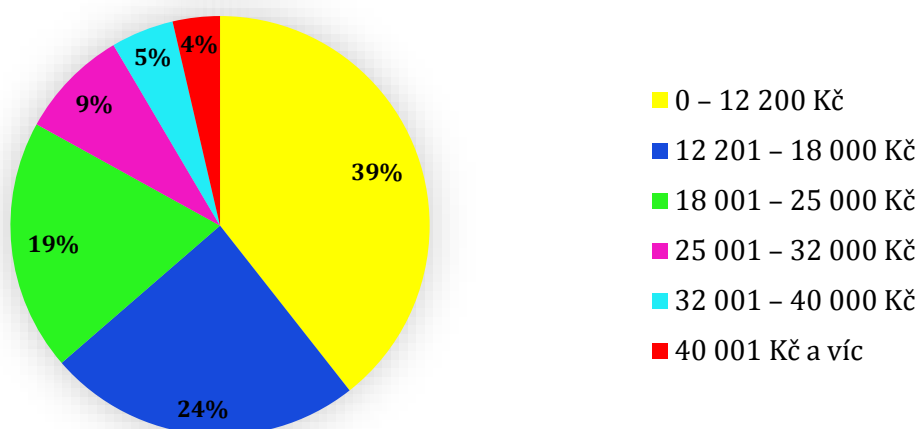

Z tohoto grafu je vidět, že skoro 70 % respondentů, kteří nestudují, dosáhlo středoškolského vzdělání a 9 % má pouze základní vzdělání. Také se výrazně změnilo procento respondentů, kteří mají pouze bakalářský titul.

Všechny tyto aspekty se jistě promítnou do výše dosažených příjmů.

Graf číslo 7: Příjmy jednotlivce

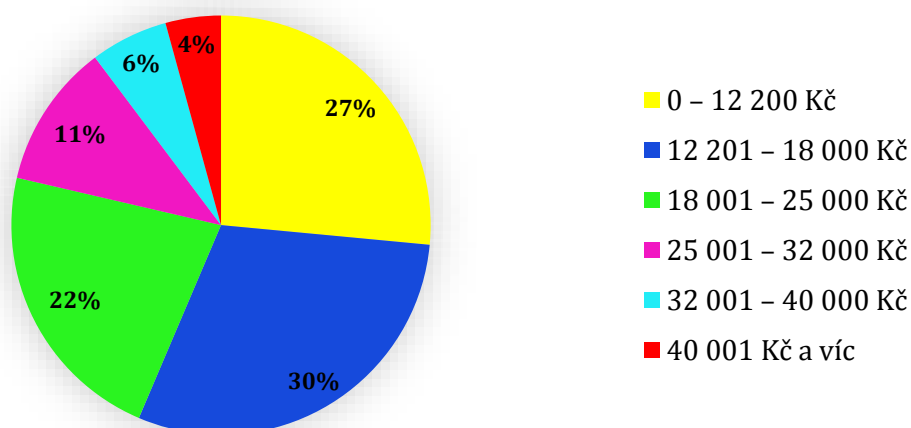
Příjmy jednotlivce

Tento graf ukazuje příjmy respondentů a je na něm vidět, že 39 % z nich má příjem pod úrovní minimální mzdy. Ovšem je zde také fakt, že přes polovinu tvoří studenti, jednu čtvrtinu důchodci, zhruba jednu pětinu matky na mateřské či rodičovské dovolené a zbylá jedna šestina připadá pracujícím lidem. V dalším rozmezí příjmů už je jen 5 studentů a minimum důchodců, kde si i někteří stále přivydělávají, ale většina respondentů má zde už příjmy ze zaměstnání nebo vlastní činnosti. U zbylých rozmezí se málo kdy najde jiný druh příjmů, než je zaměstnání a vlastní činnosti, počty studentů zde už také ubývají. Proto když vytvoříme graf bez studentů, jsou vidět velké rozdíly.

Graf číslo 8: Výše příjmů u nestudujících

Výše příjmů u nestudujících

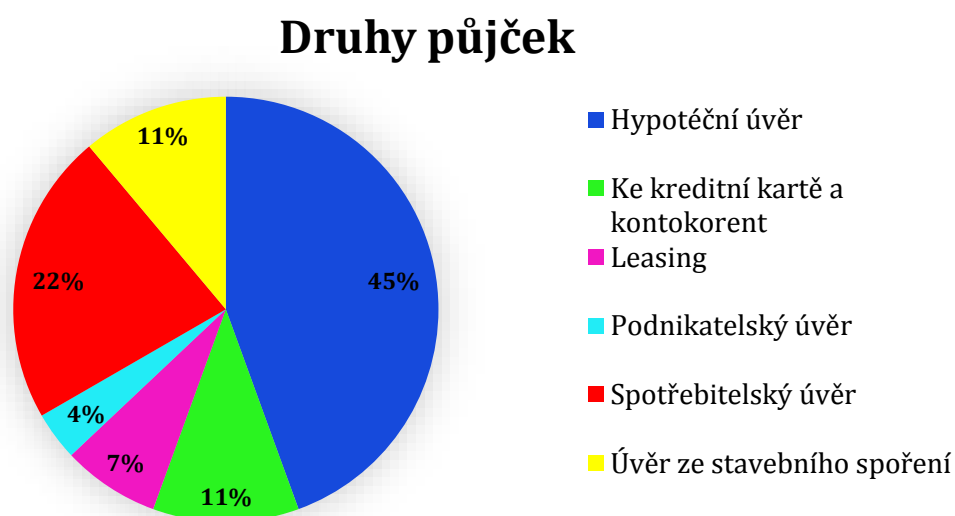
Jak je vidět, nejvíce procentních bodů ubylo u příjmů pod minimální mzdu. Naopak ostatní kategorie platů do 32 000 Kč si polepšily. Nejvýrazněji si polepšilo rozmezí od 12 201 – 25 000 Kč. U rozmezí 32 001 – 40 000 Kč lze pozorovat mírný pokles, ten je kvůli vysokému příjmu jednoho ze studentů.

Z grafu je také vidět, že s vyšším příjmem ubývá počet jeho pobíratelů. Pro nízký počet respondentů s příjmy v rozmezí 40 001 – 50 000 Kč jsem tuto skupinu sloučila s lidmi, kteří mají příjem nad 50 000 Kč. V průzkumu máme jen 9 % respondentů, kteří mají příjem vyšší, než je průměrný příjem v České republice. U věkové skupiny 61 let a více se dokonce vyskytly příjmy nad 50 000 Kč, tento nadprůměrný příjem je však z nájemného a ojedinelý.

Z průzkumu se také ukázalo, že si domácí rozpočet sestavuje 50 respondentů, z toho 17 z nich je do 24 let.

Další zajímavá data jsem se pokoušela zjistit o půjčkách. Tu v současné době mělo celkem 43 respondentů a jejich účely se lišily. Pro přehlednost budu v následujících dvou grafech uvádět pouze ty respondenty, kteří mají úvěr.

Graf číslo 9: Druhy půjček

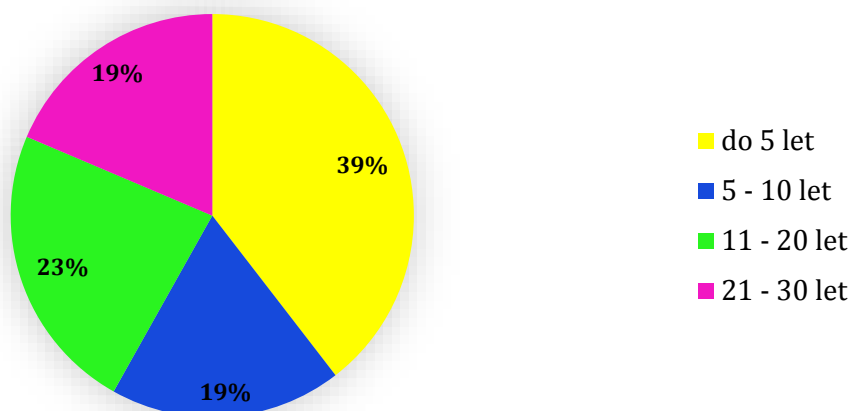
Tento graf ukazuje zastoupení jednotlivých druhů půjček. Největší a zároveň očekávané zastoupení mají půjčky na bydlení, mezi které patří hypoteční úvěr a úvěr ze stavebního spoření. Je také vidět celkem velký počet spotřebitelských úvěrů a úvěrů ke kreditní kartě. Dva respondenti také uvedli podnikatelský úvěr, který si vzali na svou živnost. Našly se zde však i vícečetné odpovědi, kterých bylo dohromady 8. Nejčastěji se u nich našla kombinace úvěrů na bydlení se spotřebitelským úvěrem.

Mé předpoklady ohledně úvěrů na bydlení u věkové kategorie 25-34 let moc nevyšly. Úvěr zde mělo 8 respondentů, jejich účel byl sice na bydlení, a délky trvání byly různé. Nejvíce úvěrů na bydlení bylo zapsáno u věkového rozmezí 35-44 let, kde bylo zaznamenáno 17 respondentů. Následující věková kategorie 45-60 let měla zastoupení 11 respondentů, kde jsem takovéto zastoupení také neočekávala.

Má další otázka ohledně půjčky byla na zbývající dobu do splacení.

Graf číslo 10: Doba splácení půjčky

Doba splácení půjčky

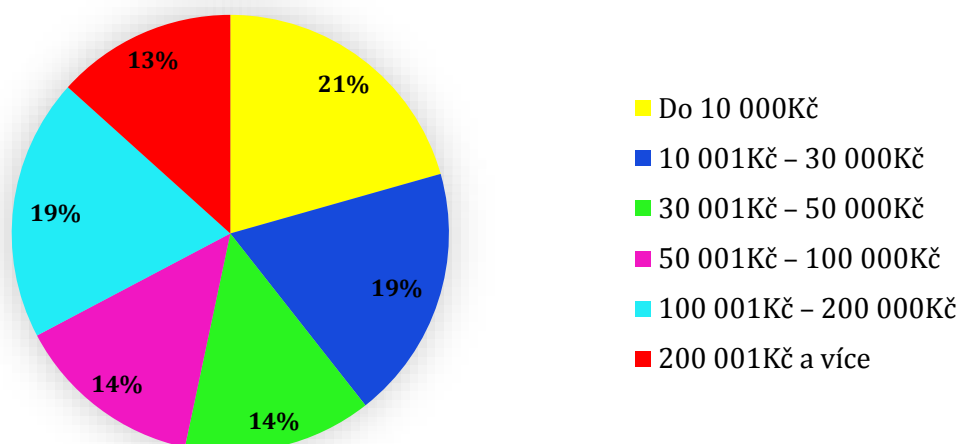

Z grafu je vidět, že doba splácení půjčky je poměrově rozvrstvená. 17 respondentů zvládne svůj dluh splatit v krátkém časovém horizontu a jejich půjčky mají různý účel. Další skupina, tentokrát o počtu 8 lidí svůj dluh zvládne splatit v rozmezí 5-10 let. V ní se už spíše vyskytují úvěry na bydlení a dva spotřebitelské úvěry. Zbylé dvě skupiny mají úvěry na bydlení. U doby splácení 11–20 let, ve které je 10 respondentů, jsou skoro všichni z věkového rozmezí 35-44 let věku. Stejně tomu tak je i u poslední skupiny, která má 8 respondentů a svůj dluh splatí v rozmezí 21–30 let. Pro případ velkého zadlužení jsem také nabízela variantu splatnosti 31 let a více. S touto odpovědí jsem se ovšem v žádném dotazníku nesetkala.

Další část dotazníku se již týkala tvorby finančních rezerv, kde 8,5 % respondentů odpovědělo, že netvoří finanční rezervy. Možná i díky tomu se dá pozorovat pestré rozložení finančních rezerv.

Graf číslo 11: Výše finančních rezerv

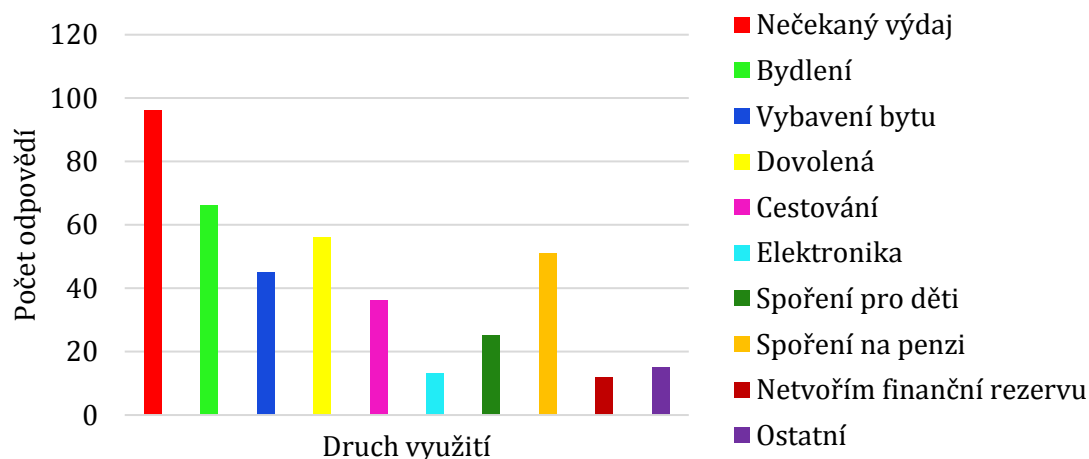
Výše finančních rezerv

Jak již bylo řečeno, rozložení je velmi pestré a vyrovnané. Největší zastoupení mají rezervy ve výši do 10 000 Kč. Z důvodů důležitosti odpovědi jsem tuto otázku označila za povinnou, a tak tuto odpověď volili i ti, kteří si nevytvářejí finanční rezervy. Další velmi zastoupené rozmezí rezerv je ve výši 10 001Kč – 30 000Kč a 100 001Kč – 200 000Kč. U všech velikostí finančních rezerv je rovnoměrné věkové rozložení a pestrý důvod jejich tvorby.

Graf číslo 12: Budoucí využití finanční rezervy

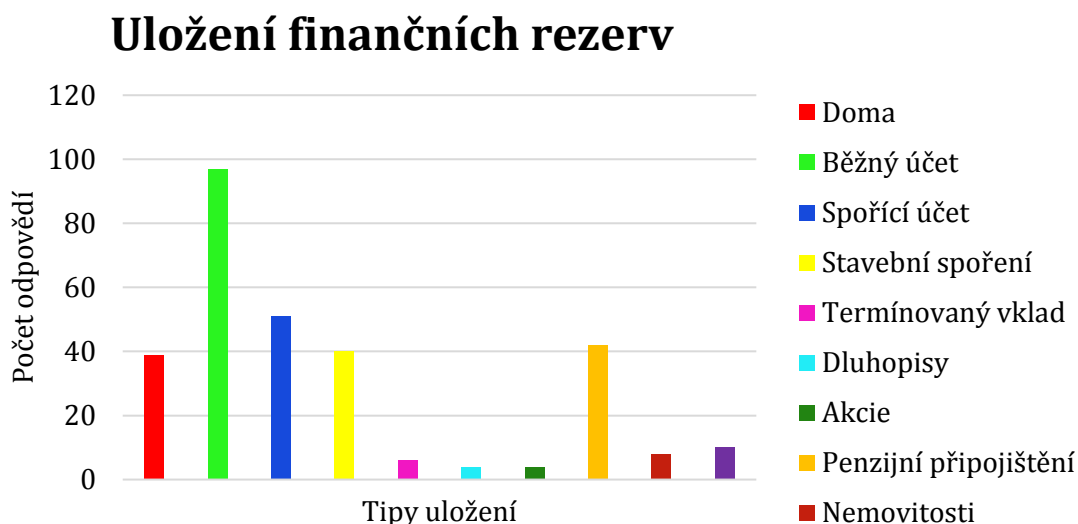
Budoucí využití finanční rezervy

U této otázky bylo možné zaškrtnout více odpovědí, z toho důvodu je zde mnohem více odpovědí, než bylo respondentů. Jak je vidět, téměř 100 respondentů si šetří na nečekaná vydání, za což lze považovat případ nouze či neplánovanou výměnu potřebného zařízení bytu či opravu auta. Velký počet respondentů si šetří také na bydlení, kde s přibývajícím věkem ubývá četnosti této odpovědi. Spousta lidí napříč všemi věkovými kategoriemi také myslí na svou penzi. Další z často označovaných položek je dovolená a cestování, jistě každý si potřebuje jednou za čas odpočinout. Na domácí spotřebiče dohromady šetří 45 respondentů a dalších 13 zase šetří na elektroniku, mezi kterou lze zařadit mobilní telefony a notebooky. V případě elektroniky patřilo nejvíce respondentů a to 9, do věkového rozmezí 15-24 let, což bylo i mé očekávání. Mezi ostatními se vyskytují další méně časté položky, které respondenti dopisovali sami. U dvou lidí v důchodovém věku se vyskytl pohřeb a na druhou stranu si nějaký student šetří na svatbu. Také se zde našly odpovědi v podobě dopravního prostředku a podnikání.

Jistě je důležité vědět, na co peníze šetříme, ale další důležitou věcí je i jejich uložení. Na tuto otázku bylo opět možné odpovědět více možnostmi.

Graf číslo 13: Uložení finančních rezerv

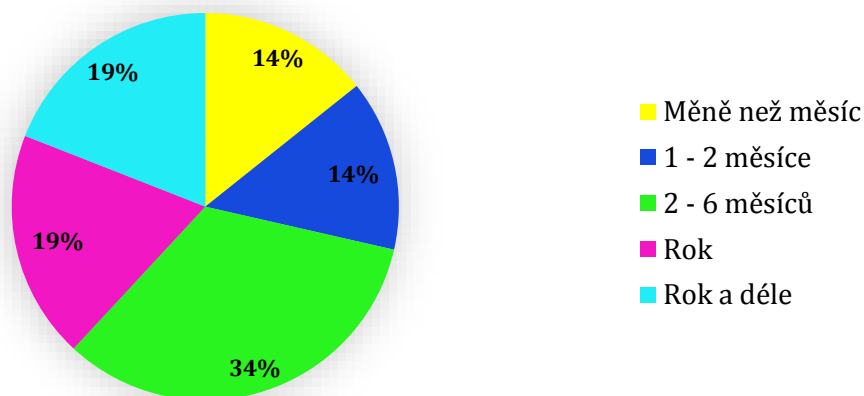

Nejčastější odpovědí je běžný účet, tento druh účtu je jistě nejdostupnější a snad skoro každý ho má. Je vidět i časté investování na penzijní pojištění a spořicí účet. Jistou oblibu má také stavební spoření, na které přispívá stát. I přes velký výběr bankovních produktů někteří respondenti mají uložené peníze doma. Mezi ostatními jsou 3 odpovědi, kdy respondent nechtěl sdělovat umístění, ale i jiná zajímavá umístění, jako je kryptoměna, investiční zlato, firma, či že někdo důvěřuje kamarádce.

Zbylé otázky se týkaly hmotné nouze, do té se celkem dostalo 21 respondentů a pouze jeden v ní byl v současné době. Hmotná nouze může trvat různou dobu, a spolu sní i trvá ohroženost chudobou či přímo chudoba. Pro rodinu je v tomto stavu důležité co nejdříve zlepšit svou situaci. Čím déle hmotná nouze trvá, tím se navyšuje riziko vyloučení ze společnosti a v nejhorším případě ztráta domova. Stát se snaží této situaci předcházet pomocí sociálních dávek. Proto v následujících dvou grafech ukážu, jak dlouho respondenti byli v hmotné nouzi a co jim pomohlo k jejímu vyřešení.

Graf číslo 14: Délka hmotné nouze respondentů

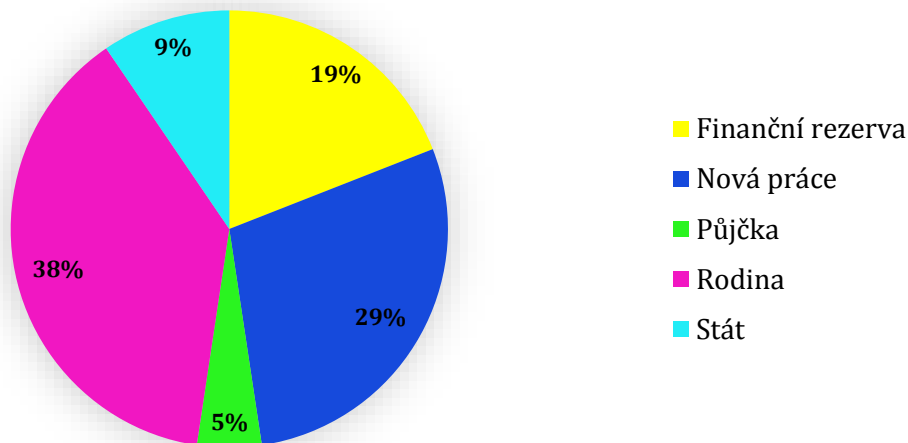
Délka Hmotné nouze respondentů

V tomto grafu jsou pochopitelně uvedeni jen ti respondenti, kteří se do hmotné nouze dostali. Nejčastěji u nich hmotná nouze trvala od 2 do 6 měsíců. Ani délky rok a rok a déle nejsou moc ojedinělé. Méně než měsíc trvala hmotná nouze pouze u 3 respondentů.

Graf číslo 15: Pomoc v hmotné nouzi

Pomoc v hmotné nouzi

Z grafu vyplývá, že respondentům, kteří byli v hmotné nouzi, nejvíce pomohla rodina, a to v 8 případech. Další nejčastější pomocí bylo nalezení nové práce. U 19 % byly klíčovým řešením finanční rezervy. Stát všeho všudy pomohl pouze u 2 případů. Pozitivní však je, že půjčka byla řešením pouze jednou.

Jak je vidět, stát v hmotné nouzi pomáhal jen u 9 % respondentů, kteří v ní byli, ovšem jeden z nich v ní byl rok a déle a druhý 2–6 měsíců, což je relativně dlouhá doba. Proto jsem se ze zvědavosti ptala na to, zda si respondenti myslí, že je stát v případě hmotné nouze dokáže zabezpečit, a 16,4 % respondentů si myslí, že ano, což je v číslech 27 lidí.

Tato otázka ukončovala můj dotazníkový průzkum a nyní se přenu k testování hypotéz.

7.3. Hypotézy

Dohromady budu testovat 6 různých hypotéz pomocí testu nezávislosti v kontingenčních tabulkách.

Hypotéza 1

Má pohlaví vliv na výši finančních rezerv?

H0: Pohlaví nemá vliv na výši finančních rezerv.

H1: Pohlaví má vliv na výši finančních rezerv.

Tabulka číslo 4: Výše finančních rezerv dle pohlaví

Pohlaví	Do 10 000Kč	10 001Kč - 30 000Kč	30 001Kč - 50 000Kč	50 001Kč - 100 000Kč	100 001Kč - 200 000Kč	200 001Kč a více	Celkem
Muž	8	8	9	7	13	8	53
Žena	26	23	14	16	19	14	112
Celkem	34	31	23	23	32	22	165

Z této tabulky vytvoříme tabulku očekávaných četností. Ta se tvoří tak, že vynásobíme celkový počet odpovědí jednoho pohlaví s celkovým počtem odpovědí z jedné kategorie finančních rezerv a to celé vydělíme celkovým počtem respondentů. Budeme tedy používat tento vzorec: $\frac{n_i \cdot n_j}{n}$

První očekávaná četnost tedy vznikne takto: $\frac{53 \cdot 34}{165} = 10,92$

Tabulka číslo 5: Očekávané četnosti u výše finančních rezerv dle pohlaví

Pohlaví	Do 10 000Kč	10 001Kč - 30 000Kč	30 001Kč - 50 000Kč	50 001Kč - 100 000Kč	100 001Kč - 200 000Kč	200 001Kč a více	Celkem
Muž	10,92	9,96	7,39	7,39	10,28	7,07	53
Žena	23,08	21,04	15,61	15,61	21,72	14,93	112
Celkem	34	31	23	23	32	22	165

Poté vytvoříme další tabulku, kterou dostaneme pomocí tohoto vzorce: $\frac{(n_{ij} - \frac{n_i \cdot n_j}{n})^2}{\frac{n_i \cdot n_j}{n}}$

Tabulka číslo 6: Tabulka pro výpočet χ^2 u výše finančních rezerv dle pohlaví

0,78	0,38	0,35	0,02	0,72	0,12
0,37	0,18	0,17	0,01	0,34	0,06

Nyní sečteme všechny hodnoty v tabulce, a dostaneme tak realizaci $\chi^2 = 3,5$.

Nyní určíme počet stupňů volnosti, který je (počet řádků - 1) * (počet sloupců - 1)

Počet stupňů volnosti je tedy $1 * 5 = 5$

Testujeme na hladině významnosti 5 % a kritickou hodnotou je $\chi^2_{0,95}(5) = 11,07$; proto nezamítáme H_0 .

Nepodařilo se nám prokázat, že by pohlaví mělo vliv na výši finančních rezerv.

Hypotéza 2

Má vzdělání vliv na výši finančních rezerv.

H0: Vzdělání nemá vliv na výši finančních rezerv.

H1: Vzdělání má vliv na výši finančních rezerv.

Tabulka číslo 7: Výše finančních rezerv dle vzdělání

Dosažené vzdělání	Do 10 000Kč	10 001Kč – 30 000Kč	30 001Kč – 50 000Kč	50 001Kč – 100 000Kč	100 001Kč – 200 000Kč	200 001Kč a více	Celkem
Základní a Středoškolské bez maturity	12	12	8	5	11	2	50
Středoškolské s maturitou	15	13	10	11	12	12	73
VOŠ, VŠ bakalář, magistr, doktorand	7	6	5	7	9	8	42
Celkem	34	31	23	23	32	22	165

Zde jsem musela sloučit některé skupiny, protože v následující tabulce očekávaných četností nemůžou být hodnoty nižší než 5.

Tabulka číslo 8: Očekávané četnosti u výše finančních rezerv dle vzdělání

Dosažené vzdělání	Do 10 000Kč	10 001Kč – 30 000Kč	30 001Kč – 50 000Kč	50 001Kč – 100 000Kč	100 001Kč – 200 000Kč	200 001Kč a více	Celkem
Základní a Středoškolské bez maturity	10,30	9,39	6,97	6,97	9,70	6,67	50
Středoškolské s maturitou	15,04	13,72	10,18	10,18	14,16	9,73	73
VOŠ, VŠ bakalář, magistr, doktorand	8,65	7,89	5,85	5,85	8,15	5,60	42
Celkem	34	31	23	23	32	22	165

Tabulka číslo 9: Tabulka pro výpočet χ^2 u výše finančních rezerv dle vzdělání

0,28	0,72	0,15	0,56	0,18	3,27
0,00	0,04	0,00	0,07	0,33	0,53
0,32	0,45	0,12	0,22	0,09	1,03

$$\chi^2 = 8,36$$

Počet stupňů volnosti je tedy $2 * 5 = 10$

Kritická hodnota na hladině významnosti 5 % je $\chi^2_{0,95}(10) = 19,31$; proto nezamítáme H0.

Nepodařilo se nám prokázat, že by vzdělání mělo vliv na výši finančních rezerv.

Hypotéza 3

Má věk vliv na výši finanční rezervy?

H0: Věk nemá vliv na výši finančních rezerv.

H1: Věk má vliv na výši finančních rezerv.

Tabulka číslo 10: Výše finančních rezerv dle věku

Věk	Do 30 000Kč	30 001 - 100 000Kč	100 001Kč a více	Celkem
15-24 let	23	13	10	46
25-34 let	13	8	9	30
35-44 let	12	10	11	33
45-60 let	9	12	9	30
61 let a více	8	3	15	26
Celkem	65	46	54	165

Tabulka číslo 11: Očekávaná četnost u výše finančních rezerv dle věku

Věk	Do 30 000Kč	30 001 - 100 000Kč	100 001Kč a více	Celkem
15-24 let	18,12	12,82	15,05	46
25-34 let	11,82	8,36	9,82	30
35-44 let	13,00	9,20	10,80	33
45-60 let	11,82	8,36	9,82	30
61 let a více	10,24	7,25	8,51	26
Celkem	65	46	54	165

Tabulka číslo 12: Tabulka pro výpočet χ^2 u výše finančních rezerv dle věku

1,31	0,00	1,70
0,12	0,02	0,07
0,08	0,07	0,00
0,67	1,58	0,07
0,49	2,49	4,95

$$\chi^2 = 13,62$$

Počet stupňů volnosti je tedy $4 * 2 = 8$

Kritická hodnota na hladině významnosti 5 % je $\chi^2_{0,95}(8) = 15,51$; proto nezamítáme H0.

Nepodařilo se nám prokázat, že by věk měl vliv na výši finančních rezerv.

Hypotéza 4

Má věk vliv na výši finančních příjmů?

H₀: Věk nemá vliv na výši finančních příjmů.

H₁: Věk má vliv na výši finančních příjmů.

Tabulka číslo 13: Výše příjmů dle věku

Věk	0	12 201	18 001	25 001	Celkem
	- 12 200Kč	- 18 000Kč	- 25 000Kč	- 32 000Kč	
15-24 let a 61 let a více	46	14	7	5	72
25-34 let	11	5	9	5	30
35-44 let	2	12	9	10	33
45-60 let	6	9	7	8	30
Celkem	65	40	32	28	165

Tabulka číslo 14: Očekávané četnosti u výše příjmů dle věku

Věk	0	12 201	18 001	25 001	Celkem
	- 12 200Kč	- 18 000Kč	- 25 000Kč	- 32 000Kč	
15-24 let a 61 let a více	28,36	17,45	13,96	12,22	72
25-34 let	11,82	7,27	5,82	5,09	30
35-44 let	13,00	8,00	6,40	5,60	33
45-60 let	11,82	7,27	5,82	5,09	30
Celkem	65	40	32	28	165

Tabulka číslo 15: Tabulka pro výpočet χ^2 u výše příjmů dle věku

10,97	0,68	3,47	4,26
0,06	0,71	1,74	0,00
9,31	2,00	1,06	3,46
2,86	0,41	0,24	1,66

$$\chi^2 = 42,89$$

Počet stupňů volnosti je tedy $3 * 3 = 9$

Kritická hodnota na hladině významnosti 5 % je $\chi^2_{0,95}(9) = 16,92$; proto zamítáme H₀.

Podávalo se nám prokázat, že věk má vliv na výši finančních příjmů.

Hypotéza 5

Má věk vliv na důvěřování státu ohledně zabezpečení v případě hmotné nouze?

H0: Věk nemá vliv na důvěřování státu ohledně zabezpečení v případě HN.

H1: Věk má vliv na důvěřování státu ohledně zabezpečení v případě HN.

Tabulka číslo 16: Věkové rozložení u otázky důvěřování státu ohledně zabezpečení v případě hmotné nouze

Věk	Ano	Ne	Celkem
15-24 let	9	37	46
25-44 let	6	57	63
45 let a více	12	44	56
Celkem	27	138	165

Tabulka číslo 17: Očekávané četnosti podle věku u otázky důvěřování státu ohledně zabezpečení v případě hmotné nouze

Věk	Ano	Ne	Celkem
15-24 let	7,53	38,47	46
25-44 let	10,31	52,69	63
45 let a více	9,16	46,84	56
Celkem	27	138	165

Tabulka číslo 18: Tabulka pro výpočet χ^2 u otázky důvěřování státu ohledně zabezpečení v případě hmotné nouze podle věku

0,29	0,06
1,80	0,35
0,88	0,17

$$\chi^2 = 3,55$$

Počet stupňů volnosti je tedy $2 * 1 = 2$

Kritická hodnota na hladině významnosti 5 % je $\chi^2_{0,95}(2) = 5,99$; proto nezamítáme H0.

Pomocí této hypotézy jsem zjistila, že věk nemám žádný vliv na důvěřování státu v případě potřeby zabezpečení v hmotné nouzi.

Hypotéza 6

Má pohlaví vliv na důvěřování státu ohledně zabezpečení v případě hmotné nouze?

H0: Pohlaví nemá vliv na důvěřování státu ohledně zabezpečení v případě HN.

H1: Pohlaví má vliv na důvěřování státu ohledně zabezpečení v případě HN.

Tabulka číslo 19: Odpovědi mužů a žen, zda důvěřují v pomoc od státu

Pohlaví	Ano	Ne	Celkem
Muž	10	43	53
Žena	17	95	112
Celkem	27	138	165

Tabulka číslo 20: Očekávané četnosti u odpovědí mužů a žen, zda důvěřují v pomoc od státu

Pohlaví	Ano	Ne	Celkem
Muž	8,67	44,33	53
Žena	18,33	93,67	112
Celkem	27	138	165

Tabulka číslo 21: Tabulka pro výpočet χ^2 u odpovědí mužů a žen, zda důvěřují v pomoc od státu

0,20	0,04
0,10	0,02

$$\chi^2 = 0,36$$

Počet stupňů volnosti je tedy $1 * 1 = 1$

Kritická hodnota na hladině významnosti 5 % je $\chi^2_{0,95}(1) = 3,84$; proto nezamítáme H0.

Nepodařilo se nám prokázat, že by pohlaví mělo vliv na důvěřování státu v případě potřeby zabezpečení v hmotné nouzi.

7.4. Shrnutí

V mé bakalářské práci jsem pomocí dotazníkového šetření přišla na to, že nejčastější příjmy jednotlivce jsou ve výši 12 200Kč, kde takto vysoký příjem mají především studenti, důchodci a matky na mateřské či rodičovské dovolené. Málou rodina, ve které oba rodiče vydělávají, byť pobírají minimální mzdu, má nárok na dávky státního sociálního systému. S vyšším příjmem ubývá počet jeho pobíratelů a nad částku průměrného měsíčního příjmu se dostává jen velmi malé procento lidí. Určitou roli u výše příjmu hraje také věk, na kterém také závisí výše příjmů.

Mezi půjčkami jsou nejčastější půjčky na bydlení a spotřebitelské úvěry. U lidí do 44 let věku jsou nejčastější úvěry na bydlení s různou délkou splatnosti. U lidí v kategorii 45–60 let převládají spotřebitelské úvěry s krátkou dobou splatnosti. U lidí na 61 let jsem žádný úvěr nezaznamenala.

Finanční rezervy si tvoří každý podle svých finančních možností a není zde prokazatelné závislost na pohlaví, věku nebo vzdělání. Budoucí využití finančních rezerv je velmi různorodé, nejčastěji to je však nečekaný výdaj, výdaje spojené s bydlením, dovolená a spoření na penzi. Uložení finančních rezerv je už méně různorodé. Většina lidí v mém okolí volí běžný účet, spořicí účet, penzijní připojištění, stavební spoření a uložení doma.

Do hmotné nouze se moc respondentů z mého okolí nedostává, což potvrzuje i nízká ohroženost chudobou. Nejčastěji hmotná nouze trvá 2-6 měsíců a důležitou roli v jejím řešení hraje rodina a nová práce. Stát v případech hmotné nouze pomohl pouze dvěma respondentům. Toto číslo je malé, avšak i mnou očekávané. I přesto více než 16 % lidí věří, že mu stát pomůže v případě hmotné nouze. Na tuto důvěru však nemá vliv pohlaví a ani věk, což je velice překvapující.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem shromáždila informace o domácím rozpočtu, bankovních produktech a o dávkách sociálního systému v České republice. Analyzovala jsem také údaje o nezaměstnanosti a ohroženosti chudobou ze statistiky Eurostatu, o příjmech a výdajích domácností ze statistik Českého statistického úřadu a o zadluženosti domácností ze statistiky České národní banky.

Základem praktické části bylo dotazníkové šetření na téma finanční rezervy a jejich zhodnocení, které poukazovalo na současný stav tvorby rezerv a výše finančních rezerv. Z výsledků šetření jsem vypracovala přehledné grafy, které jsem následně okomentovala. Součástí vyhodnocování bylo i testování 6 různých hypotéz.

Z dotazníkového šetření jsem zjistila, že výše příjmů je závislá na čase. Výše finančních rezerv není závislá na pohlaví, věku ani vzdělání. Každý si finanční rezervy vytváří dle svých možností. Jejich budoucí využití je velmi různorodé, nejčastěji však všichni myslí na nečekaný výdaj a na náklady spojené s bydlením. Finanční rezervy bývají často uloženy na běžném účtu, spořicímu účtu, penzijním připojištění, stavebním spoření nebo doma.

Tato bakalářská práce by mohla být v budoucnu využita jako podklad pro diplomovou práci, jež by byla rozšířena například o seznámení s bankami a jejich konkrétními produkty, větším průzkumem chudoby u respondentů. Dále také může být využita jako studijní materiál k této problematice.

Zdroje

- [1] KOTÝNKOVÁ, Magdalena. *Sociální ochrana chudých v České republice*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola Ekonomická, Nakl. Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1302-7.
- [2] BAILEY, Gerry a Felicia LAW. *Moje peníze*. V Brně: Edika, 2013. ISBN 978-80-266-0195-1.
- [3] MPSV. *Životní a existenční minimum* [online]. [vid. 2017-12-05]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/zivotni_min
- [4] IVAN SOUKAL, JAROSLAVA DITTRICHOVÁ a UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ. *Ekonomie: skripta inovovaného předmětu pro studenty pedagogických oborů se zaměřením na základy společenských věd a občanskou výchovu*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-432-8.
- [5] DITTRICHOVÁ, Jaroslava, UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ a FAKULTA INFORMATIKY A MANAGEMENTU. *Základy financí*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-409-0.
- [6] MPSV. *Obecné informace* [online]. [vid. 2017-12-04]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/obecne>
- [7] MPSV. *Přídavek na dítě* [online]. [vid. 2018-02-05]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prid_na_dite
- [8] PENÍZE.CZ. *Přídavky na dítě 2018 - Kalkulačka* [online]. [vid. 2018-02-05]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/kalkulacky/pridavky-na-dite>
- [9] MPSV. *Příspěvek na bydlení* [online]. [vid. 2018-02-05]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prisp_na_bydleni
- [10] MPSV. *Porodné* [online]. [vid. 2017-12-04]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/porodne>
- [11] MPSV. *Pohřebné* [online]. [vid. 2017-12-04]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/pohrebne>
- [12] MPSV. *Rodičovský příspěvek* [online]. [vid. 2018-02-05]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/rodicovsky_prisp
- [13] MPSV. *Obecné informace Pomoc v hmotné nouzi* [online]. [vid. 2017-12-06]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/obecne>
- [14] MPSV. *Příspěvek na živobytí* [online]. [vid. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivobyti>
- [15] MPSV. *Doplatek na bydlení* [online]. [vid. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/bydleni>
- [16] MPSV. *Mimořádná okamžitá pomoc* [online]. [vid. 2018-02-18]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/pomoc>

- [17] MPSV. *MPSV.CZ : Kdy máte nárok na podporu v nezaměstnanosti ?* [online]. [vid. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/14156>
- [18] ČESKO. Zákon č. 435/2004 Sb. Zákon o zaměstnanosti. *Zákony pro lidi* [online]. [vid. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>
- [19] ROMANA RYBOVÁ. Podpora v nezaměstnanosti 2018: Je o něco vyšší. *E15.cz* [online]. [vid. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.e15.cz/finexpert/vydelavame/podpora-v-nezamestnanosti-2018-je-o-neco-vyssi-1342398>
- [20] EUROSTAT. *n Eurostat - Tables, Graphs and Maps Interface (TGM) table Nezaměstnanost* [online]. [vid. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tps00203&language=en>
- [21] ČSÚ. *Příjmy domácností podle postavení osoby v čele domácnosti* [online]. [vid. 2018-03-06]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZUR01&z=T&f=TABULKA&katalog=30847&c=v3~8_RP2016#w=
- [22] ČSU. *Peněžní vydání domácností podle postavení osoby v čele domácnosti* [online]. [vid. 2018-03-15]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZUR06&z=T&f=TABULKA&katalog=30847&c=v3~8_RP2016#w=
- [23] ŠÁRKA ŠUSTOVÁ. *Proč chudoba roste, když rostou příjmy? | Statistika&My - měsíčník Českého statistického úřadu* [online]. [vid. 2018-04-21]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2015/07/proc-chudoba-roste-kdyz-rostou-prijmy/>
- [24] ING. MILOSLAV CHLAD, PHD. *Míra chudoby, zadlužení a příjmy domácností | ČSÚ v Plzni* [online]. [vid. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xp/mira-chudoby-zadluzeni-a-prijmy-domacnosti>
- [25] EUROSTAT. *ch Eurostat - Tables, Graphs and Maps Interface (TGM) table, Ohroženost chudobou* [online]. [vid. 2018-03-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=t2020_50&language=en
- [26] ČNB. *ARAD - Systém časových řad - Česká národní banka* [online]. [vid. 2018-03-19]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_period=12&p_sort=1&p_des=50&p_sestuid=1538&p_uka=1%2C2%2C3&p_strid=AAD&p_od=200512&p_do=201801&p_lang=CS&p_format=0&p_decsep=%2C#dump

Seznam tabulek

Tabulka číslo 1: Výše životního minima

Tabulka číslo 2: Výše příspěvku na dítě

Tabulka číslo 3: Délky podpůrní doby

Tabulka číslo 4: Výše finančních rezerv dle pohlaví

Tabulka číslo 5: Očekávané četnosti u výše finančních rezerv dle pohlaví

Tabulka číslo 6: Tabulka pro výpočet χ^2 u výše finančních rezerv dle pohlaví

Tabulka číslo 7: Výše finančních rezerv dle vzdělání

Tabulka číslo 8: Očekávané četnosti u výše finančních rezerv dle vzdělání

Tabulka číslo 9: Tabulka pro výpočet χ^2 u výše finančních rezerv dle vzdělání

Tabulka číslo 10: Výše finančních rezerv dle věku

Tabulka číslo 11: Očekávané četností u výše finančních rezerv dle věku

Tabulka číslo 12: Tabulka pro výpočet χ^2 u výše finančních rezerv dle věku

Tabulka číslo 13: Výše příjmů dle věku

Tabulka číslo 14: Očekávané četnosti u výše příjmů dle věku

Tabulka číslo 15: Tabulka pro výpočet χ^2 u výše příjmů dle věku

Tabulka číslo 16: Věkové rozložení u otázky důvěřování státu ohledně zabezpečení v případě hmotné nouze

Tabulka číslo 17: Očekávané četnosti podle věku u otázky důvěřování státu ohledně zabezpečení v případě hmotné nouze

Tabulka číslo 18: Tabulka pro výpočet χ^2 u otázky důvěřování státu ohledně zabezpečení v případě hmotné nouze podle věku

Tabulka číslo 19: Odpovědi mužů a žen, zda důvěřují v pomoc od státu

Tabulka číslo 20: Očekávané četnosti u odpovědí mužů a žen, zda důvěřují v pomoc od státu

Tabulka číslo 21: Tabulka pro výpočet χ^2 u odpovědí mužů a žen, zda důvěřují v pomoc od státu

Seznam Grafů

Graf číslo 1: Procentní nezaměstnanost v České republice a zahraničí

Graf číslo 2: Procentuální ohroženost lidí chudobou v České republice a zahraničí

Graf číslo 3: Zadluženost obyvatel České republiky

Graf číslo 4: Věkové rozložení respondentů

Graf číslo 5: Dosažené vzdělání

Graf číslo 6: Dosažené vzdělání nestudujících

Graf číslo 7: Příjmy jednotlivce

Graf číslo 8: Výše příjmů u nestudujících

Graf číslo 9: Druhy půjček

Graf číslo 10: Doba splácení půjčky

Graf číslo 11: Výše finančních rezerv

Graf číslo 12: Budoucí využití finanční rezervy

Graf číslo 13: Uložení finančních rezerv

Graf číslo 14: Délka hmotné nouze respondentů

Graf číslo 15: Pomoc v hmotné nouzi

Přílohy

Příloha č. 1

Procentní nezaměstnanost v České republice a zahraničí

Stát\Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Česká republika	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7	7	6,1	5,1	4	2,9
Německo	10,1	8,5	7,4	7,6	7	5,8	5,4	5,2	5	4,6	4,1	3,8
Francie	8,8	8	7,4	9,1	9,3	9,2	9,8	10,3	10,3	10,4	10,1	9,4
Italie	6,8	6,1	6,7	7,7	8,4	8,4	10,7	12,1	12,7	11,9	11,7	-
Polsko	13,9	9,6	7,1	8,1	9,7	9,7	10,1	10,3	9	7,5	6,2	4,9
Slovensko	13,5	11,2	9,6	12,1	14,5	13,7	14	14,2	13,2	11,5	9,7	8,1
Anglie	5,4	5,3	5,6	7,6	7,8	8,1	7,9	7,5	6,1	5,3	4,8	-
Norsko	3,4	2,5	2,5	3,2	3,6	3,3	3,2	3,5	3,5	4,4	4,7	4,2

Příloha č. 2

Procentuální ohroženost lidí chudobou v České republice a zahraničí

Stát \ Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Česká republika	19,6	18,0	15,8	15,3	14,0	14,4	15,3	15,4	14,6	14,8	14,0	13,3
Německo	18,4	20,2	20,6	20,1	20,0	19,7	19,9	19,6	20,3	20,6	20,0	19,7
Francie	18,9	18,8	19,0	18,5	18,5	19,2	19,3	19,1	18,1	18,5	17,7	18,2
Italie	25,6	25,9	26,0	25,5	24,9	25,0	28,1	29,9	28,5	28,3	28,7	30,0
Polsko	45,3	39,5	34,4	30,5	27,8	27,8	27,2	26,7	25,8	24,7	23,4	21,9
Slovensko	32,0	26,7	21,4	20,6	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	18,4	18,1
Anglie	24,8	23,7	22,6	23,2	22,0	23,2	22,7	24,1	24,8	24,1	23,5	22,2
Norsko	16,2	16,8	16,5	15,0	15,2	14,9	14,5	13,7	14,1	13,5	15,0	15,3

Příloha č. 3

Zadluženost obyvatel České republiky v mil. Kč

Rok	Na spotřebu	Na bydlení	Ostatní
2005	182 036,4	282 662,2	58 149,7
2006	210 367,5	375 077,3	69 991,4
2007	267 204,5	515 881,8	92 245,3
2008	307 528,2	619 938,2	107 031,7
2009	297 315,3	691 697,5	119 491,2
2010	265 616,6	738 386,2	132 158,3
2011	267 763,7	788 062,8	144 430,4
2012	266 063,4	831 540,7	143 743,5
2013	264 125,8	870 036,2	147 270,0
2014	263 572,6	906 112,9	145 545,3
2015	262 927,7	977 995,1	150 602,9
2016	275 962,2	1 059 589,3	155 547,3
2017	283 093,7	1 153 096,4	159 921,1

Dotazník k bakalářské práci na téma Finanční rezervy a jejich zhodnocení

Tento dotazník je anonymní a slouží čistě pro průzkum k bakalářské práci na téma Finanční rezervy a jejich zhodnocení. Sběr data je zaměřen na finance jedinců. Za vyplnění tohoto dotazníku předem mockrát děkuji.

*Povinné pole

Vaše pohlaví *

- Muž
- Žena

Věk *

- 15–24 let
- 25–34 let
- 35–44 let
- 45–60 let
- 61 let a více

Nejvyšší dosažené vzdělání *

- Základní
- Středoškolské s maturitou
- Středoškolské bez maturity
- VOŠ
- VŠ bakalářské
- VŠ magisterské/doktorské

Nejvyšší probíhající vzdělání

- Momentálně nestuduji
- Středoškolské
- VOŠ
- VŠ bakalářské
- VŠ magisterské/doktorské

Váš průměrný měsíční příjem *

- 0 – 12 200 Kč
- 12 201 – 18 000 Kč
- 18 001 – 25 000 Kč
- 25 001 – 32 000 Kč
- 32 001 – 40 000 Kč
- 40 001 - 50 000 Kč
- 50 001 Kč a více

Zdroje příjmů * (možno více odpovědí)

- Peníze od rodiny
- Brigáda
- Sociální dávky
- Příjmy ze zaměstnání
- Příjmy z vlastní činnosti
- Důchod
- Jiné:

Sestavujete si domácí rozpočet? *

- Ano
- Ne

Máte půjčku? *

- Ano
- Ne

Jaké druhy půjček máte? *

- Žádné
- Ke kreditní kartě
- Kontokorentní úvěr
- Spotřebitelský úvěr
- Leasing
- Hypotéční úvěr
- Úvěr ze stavebního spoření
- Jiné:

Za jak dlouho je zvládnete splatit? *

- Nemám půjčku
- do 5 let
- 5–10 let
- 11–20 let
- 21–30 let
- 31 let a více

Šetříte si peníze? *

- Ano
- Ne

Na co je plánujete použít? *

- Nešetřím
- Nečekaný výdaj
- Bydlení
- Vybavení bytu
- Dovolená
- Cestování
- Elektronika
- Spoření pro děti
- Spoření na penzi

- Jiné:

Kolik máte přibližně našetřeno? *

- Do 10 000Kč
- 10 001Kč – 30 000Kč
- 30 001Kč – 50 000Kč
- 50 001Kč – 100 000Kč
- 100 001Kč – 200 000Kč
- 200 001Kč a více

Kde je máte uložené? *

- Doma
- Běžný účet
- Spořicí účet
- Stavební spoření
- Termínovaný vklad
- Dluhopisy
- Akcie
- Penzijní připojištění
- Nemovitosti
- Jiné:

Jste v hmotné nouzi? *

- Ano
- Ne

Dostali jste se někdy do situace hmotné nouze? *

- Ano
- Ne

Jak dlouho trvala? *

- Nedostal jsem se do hmotné nouze
- Měně než měsíc
- 1–2 měsíce
- 2–6 měsíců
- rok
- Rok a déle

Co pomohlo k řešení hmotné nouze? *

- Nedostal jsem se do hmotné nouze
- Finanční rezerva
- Půjčka
- Stát
- Nová práce
- Rodina
- Jiné:

Myslíte si, že vás stát v případě hmotné nouze dokáže zabezpečit? *

- Ano
- Ne

Příloha č. 5

Výchozí tabulka k hypotéze 2 Výše finančních rezerv dle vzdělání

Dosažené vzdělání	Do 10 000Kč	10 001Kč - 30 000Kč	30 001Kč - 50 000Kč	50 001Kč - 100 000Kč	100 001Kč - 200 000Kč	200 001Kč a více	Celkem
Základní	4	4	2	1	2	1	14
Středoškolské bez maturity	8	8	6	4	9	1	36
Středoškolské s maturitou	15	13	10	11	12	12	73
VOŠ	0	0	2	1	1	2	6
VŠ bakalářské	4	5	2	3	2	2	18
VŠ magisterské, doktorské	3	1	1	3	6	4	18
Celkem	34	31	23	23	32	22	165

Příloha č. 6

Výchozí tabulky k hypotéze 3 Výše finančních rezerv dle věku

Věk	Do 10 000Kč	10 001Kč - 30 000Kč	30 001Kč - 50 000Kč	50 001Kč - 100 000Kč	100 001Kč - 200 000Kč	200 001Kč a více	Celkem
15-24 let	9	14	4	9	5	5	46
25-34 let	7	6	5	3	5	4	30
35-44 let	10	2	6	4	7	4	33
45-60 let	6	3	6	6	5	4	30
61 let a více	2	6	2	1	10	5	26
Celkem	34	31	23	23	32	22	165

Příloha č. 7

Výchozí tabulka k hypotéze 4 Výše příjmů dle věku

Věk	0 - 12 200Kč	12 201 - 18 000Kč	18 001 - 25 000Kč	25 001 - 32 000Kč	32 001 - 40 000Kč	40 001 Kč a víc	Celkem
15-24 let	31	6	7	1	1	0	46
25-34 let	11	5	9	3	1	1	30
35-44 let	2	12	9	3	4	3	33
45-60 let	6	9	7	6	2	0	30
61 let a více	15	8	0	1	0	2	26
Celkem	65	40	32	14	8	6	165

Příloha č. 8

Výchozí tabulka k hypotéze 5 Věkové rozložení u otázky důvěrování státu ohledně zabezpečení v případě hmotné nouze

Věk	Ano	Ne	Celkem
15-24 let	9	37	46
25-34 let	5	25	30
35-44 let	1	32	33
45-60 let	5	25	30
61 let a více	7	19	26
Celkem	27	138	165